

Ročník 1964

Sbírka zákonů

Československé socialistické republiky

Částka 19

Vydána dne 5. března 1964

Cena Kč.

OBSAH:

40. Občanský zákoník

40

Občanský zákoník

ze dne 28. února 1964

V ústavě Československé socialistické republiky jsou zakotveny hlavní směry všestranného rozvoje naší společnosti i osobnosti člověka. Tím byl dán základ pro to, aby mohly být souhrnné a ve vzájemné souvislosti nově upraveny vztahy v oblasti socialistické výroby i práce a v oblasti osobní spotřeby občanů.

Rozvoj plánovitě řízené socialistické výroby, důsledné uplatňování zásad demokratického centralismu v řízení výroby a účinné prosazování zájmů celé společnosti v hospodářské činnosti socialistických organizací vyžadují novou úpravu, kterou obsahuje hospodářský zákoník navazující na dosavadní vývoj zákonodárství na tomto úseku.

Hospodářská soustava socialistické společnosti je založena na socialistickém společenském vlastnictví výrobních prostředků. Míra uspokojování hmotných i kulturních potřeb občanů je ve svém souhrnu závislá na rozvoji socialistického hospodářství a u každého občana především na jeho pracovním podílu na tomto rozvoji.

Občanský zákoník vychází z jednoty socialistické ekonomiky a ze souladu zájmů společnosti a občanů. Vymezuje osobní vlastnictví jako odvozené od vlastnictví společenského a chrání je jako jeden z důležitých prostředků uspokojování osobních potřeb občanů.

Hlavním úkolem občanského zákoníku je zakotvit a vymezit práva a povinnosti občanů a organizací vznikajících v oblasti uspokojování hmotných a kulturních potřeb, chránit tato práva, jsou-li vykonávána v souladu se zájmy společnosti, a přispět k důslednému dodržování socialistické zákonnosti v občanskoprávních vztazích.

Ustanovení občanského zákoníku směřují k upevnování socialistických ekonomických i ostatních společenských vztahů a k překonávání přežitků ve vědomí lidí a pomáhají tak vytvářet předpoklady pro přeměnu vztahů socialistických ve vztahy komunistické.

Vycházejíc z těchto skutečností Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto zákoně:

Zásady občanskoprávních vztahů**Článek I**

Základem občanskoprávních vztahů je socialistické společenské zřízení.

Článek II

Zdrojem uspokojování osobních potřeb občanů je neustále se rozvíjející společenská výroba založená na socialistickém společenském vlastnictví; každý je povinen toto vlastnictví všestranně rozvíjet, upevňovat a chránit.

Článek III

Uspokojování hmotných a kulturních potřeb občanů se zajišťuje především odměňováním za práci podle jejího množství, jakosti a společenského významu; podle možností společnosti se zajišťuje také bezplatným rozdělováním se zřetelem k společenské důležitosti potřeb.

Článek IV

Zajišťovat uspokojování hmotných a kulturních potřeb občanů je především úkolem socialistických organizací; občané se podílejí na řízení činnosti a na kontrole plnění úkolů těchto organizací.

Článek V

Z občanskoprávních vztahů vznikají nejen vzájemná práva a povinnosti mezi účastníky, ale vyplývají z nich pro ně i práva a povinnosti ke společnosti.

Článek VI

Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů musí být v souladu s pravidly socialistického soužití.

Článek VII

Nikdo nesmí zneužívat svých práv proti zájmům společnosti nebo spoluobčanů a nikdo se nesmí na úkor společnosti nebo spoluobčanů obohacovat.

Článek VIII

Ustanovení občanského zákoníku je třeba uplatňovat a vykládat ve smyslu těchto zásad.

ČÁST PRVNÍ**OBEČNÁ USTANOVENÍ****Hlava první****OBYČANSKOPRÁVNÍ VZTAHY A JEJICH OCHRANA****§ 1**

V oblasti uspokojování hmotných a kulturních potřeb vznikají mezi občany a socialistickými or-

ganizacemi a mezi občany navzájem občanskoprávní vztahy. Tyto vztahy upravuje především občanský zákoník.

§ 2

(1) Občanskoprávní vztahy vznikají z právních úkonů nebo z jiných skutečností, s nimiž zákon vzniká těchto vztahů spojuje.

(2) V občanskoprávních vztazích mají účastníci rovné postavení.

§ 3

Státní orgány, zejména národní výbory, soudy, jakož i jiné orgány, na které přešly úkoly státních orgánů, dbají o to, aby nedocházelo k ohrožování a porušování práv i povinností v občanskoprávních vztazích a aby, dojde-li k rozporu mezi účastníky, byl odstraněn především dohodou.

§ 4

Proti tomu, kdo právo ohrozí nebo poruší, lze se domáhat ochrany u orgánu, který je k tomu povolán. Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem soud.

§ 5

Je-li socialistické soužití porušeno zřejmým zásahem do práva, lze se domáhat ochrany u místního národního výboru. Aby zachování pravidel socialistického soužití bylo obnoveno, může místní národní výbor předběžně zasah do práva zakázat nebo uložit, aby závadný stav byl odstraněn. Právo domáhat se ochrany u soudu tím není dotčeno.

§ 6

Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.

Hlava druhá**ÚČASTNÍCI OBYČANSKOPRÁVNÍCH VZTAHŮ****Oddíl první****Občané****§ 7**

(1) Způsobilost občana mít práva a povinnosti vzniká narozením. Tuto způsobilost má i počaté dítě, narodí-li se živé.

(2) Smrtí tato způsobilost zanikne. Jestliže smrt nelze prokázat předepsaným způsobem, soud

občana prohlásí za mrtvého, zjistí-li jeho smrt jinak. Za mrtvého soud prohlásí také nezvěstného občana, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem usoudit, že již nežije.

§ 8

(1) Způsobilost občana vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti (způsobilost k právním úkonům) vzniká v plném rozsahu zletilostí.

(2) Zletilost se nabývá dovršením osmnáctého roku. Před dosažením tohoto věku se zletilostí nabývá jen uzavřením manželství. Takto nabytá zletilost se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné.

§ 9

Nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a mravní vyspělosti odpovídající jejich věku.

§ 10

(1) Jestliže občan pro duševní poruchu, která není jen přechodná, není vůbec schopen činit právní úkony, soud jej způsobilosti k právním úkonům zbaví.

(2) Jestliže občan pro duševní poruchu, která není jen přechodná, anebo pro nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo omamných prostředků či jedů je schopen činit jen některé právní úkony, soud jeho způsobilost k právním úkonům omezí a rozsah omezení v rozhodnutí určí.

(3) Soud zbavení nebo omezení způsobilosti změní nebo zruší, změní-li se nebo odpadnou-li důvody, které k nim vedly.

Ochrana osobnosti

§ 11

Občan má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti, jakož i svého jména a projevu osobní povahy.

§ 12

(1) Písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a zvukové záznamy týkající se občana nebo jeho projevu osobní povahy smějí být použity jen s jeho svolením.

(2) Svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona.

(3) Podobizny, obrazové snímky a zvukové záznamy se mohou bez svolení občana použít přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství. Ani takové použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy občana.

§ 13

Občan má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu jeho osobnosti a aby byly následky těchto zásahů odstraněny. Soud může též rozhodnout, aby bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

§ 14

Týká-li se zásah směřující proti osobnosti občana jeho činnosti ve společenské organizaci, může právo na ochranu jeho osobnosti uplatnit i tato organizace.

§ 15

(1) Po smrti občana přísluší uplatňovat právo na ochranu jeho osobnosti manželu a dětem, a není-li jich, jeho rodičům.

(2) Jde-li o zásah uvedený v ustanovení § 14, přísluší toto právo i organizaci.

§ 16

Kdo neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti způsobí škodu, odpovídá za ni podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti za škodu.

§ 17

Vztahy vznikající z vytvoření a společenského uplatnění děl literárních, vědeckých a uměleckých, jakož i vztahy z objevů, vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů upravují zvláštní zákony.

Oddíl druhý

Socialistické organizace

§ 18

Socialistickými organizacemi jsou státní, družstevní a společenské organizace, jakož i jiné organizace, jejichž činnost přispívá k rozvoji socialistických vztahů.

§ 19

Socialistické organizace vystupují v občansko-právních vztazích svým jménem a mají majetkovou odpovědnost z těchto vztahů vyplývající, pokud není stanoveno jinak.

§ 20

(1) Socialistická organizace jedná svými pracovníky a členy, kteří plní její úkoly.

(2) Právní úkony, které jménem organizace činí pracovníci a členové v mezích svých oprávnění, jsou právními úkony organizace. Překročí-li tyto osoby rozsah svého oprávnění, vznikají práva a povinnosti organizaci, jen pokud se právní úkon týká úkolů organizace a jen tehdy, jde-li o překročení, o němž úrubý účastník nemohl vědět.

§ 21

Účastníkem občanskoprávních vztahů může být i stát.

Hlava třetí

ZASTOUPENÍ

§ 22

(1) Zástupcem je ten, kdo je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.

(2) Zastupovat jiného nemůže ten, kdo sám není způsobilý k právnímu úkonu, o který jde, ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.

§ 23

Zastoupení vzniká na základě zákona nebo rozhodnutí státního orgánu (zákonné zastoupení) anebo na základě dohody o plné moci.

§ 24

Zástupce musí jednat osobně; dalšího zástupce si může ustanovit, jen jestliže je to právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto. I z právních úkonů dalšího zástupce vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.

§ 25

Překročí-li zástupce rozsah svého oprávnění, je tím zastoupený vázán, jen pokud takový úkon bude schválen.

Zákonné zastoupení

§ 26

Pokud nejsou občané k právním úkonům způsobilí, jednají za ně jejich zákonní zástupci.

§ 27

(1) Kdo je zákonným zástupcem nezletilého dítěte, upravuje zákon o rodině.

(2) Zákonným zástupcem občana, který byl rozhodnutím soudu zbaven způsobilosti k právním

úkonům nebo jehož způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena, je soudem ustanovený opatrovník.

§ 28

Jestliže zákonní zástupci jsou povinni též spravovat majetek těch, které zastupují, a nejde-li o běžnou záležitost, je k nakládání s majetkem třeba schválení soudu.

§ 29

Soud může ustanovit opatrovníka také tomu, jehož pobyt není znám, jestliže je to třeba k ochraně jeho zájmů nebo zájmů společnosti. Za týchž podmínek může soud ustanovit opatrovníka i tehdy, jestliže je to třeba z jiného vážného důvodu.

§ 30

Dojde-li ke střetnutí zájmů zákonného zástupce se zájmy zastoupeného nebo ke střetnutí zájmů těch, kteří jsou zastoupeni tímž zákonným zástupcem, ustanoví soud zvláštního zástupce.

Zastoupení na základě plné moci

§ 31

(1) Občan i socialistická organizace se mohou dát zastoupit jiným občanem nebo organizací. Za tím účelem udělí plnou moc, v níž musí být uveden rozsah zástupcovy oprávnění.

(2) Je-li třeba, aby právní úkon byl učiněn ve zvláštní formě, musí být plná moc udělena písemně. Písemně musí být plná moc udělena i tehdy, netýká-li se jen určitého právního úkonu.

§ 32

Není-li v plné moci udělené několika zástupcům určeno jinak, musí jednat všichni společně.

§ 33

(1) Plná moc zanikne, jestliže ji zastoupený odvolá nebo jestliže ji zástupce vypoví. Rovněž zanikne smrtí některého z nich, popřípadě zánikem organizace.

(2) Pro jiného než pro zástupce a zastoupeného je zánik plné moci účinný teprve tehdy, až se o něm dozví.

(3) Zemře-li zastoupený nebo vypoví-li zástupce plnou moc, je zástupce povinen učinit ještě vše, co nesnese odkladu, aby zastoupený neutrpěl na svých právech újmu. Úkony takto učiněné mají stejné právní následky, jako kdyby zastoupení ještě trvalo, pokud neodporují tomu, co zařídil zastoupený nebo jeho dědici.

Hlava čtvrtá

PŘÁVNÍ ÚKONY

§ 34

Právní úkon je projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.

§ 35

(1) Projev vůle může být učiněn jednáním nebo opomenutím; může se stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit.

(2) Projev vůle je třeba vykládat tak, jak to se zřetelem k okolnostem, za kterých byl učiněn, odpovídá pravidlům socialistického soužití.

§ 36

(1) Vznik, změnu nebo zánik práva či povinností lze vázat na splnění podmínky. K podmínce nemožné, na kterou je vázán zánik práva nebo povinnosti, se nepřihlíží.

(2) Jestliže účastník, jemuž je nesplnění podmínky na prospěch, její splnění záměrně zmaří, stane se právní úkon nepodmíněným.

(3) K splnění podmínky se nepřihlíží, způsobí-li její splnění záměrně účastník, který neměl právo tak učinit a jemuž je její splnění na prospěch.

§ 37

Právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.

§ 38

(1) Neplatný je právní úkon, pokud ten, kdo jej učinil, nemá způsobilost k právním úkonům.

(2) Rovněž je neplatný právní úkon osoby jednající v duševní poruše, která jí činí k tomuto právnímu úkonu neschopnou.

§ 39

Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičíí zájmům společnosti.

§ 40

(1) Nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje zákon nebo dohoda účastníků, je neplatný.

(2) K písemným právním úkonům těch, kteří nemohou psát nebo číst, je třeba úředního zápisu.

§ 41

Vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu.

§ 42

Vznikne-li pro neplatnost právního úkonu škoda, odpovídá se za ni podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti za škodu.

Smlouvy

§ 43

Účastníci jsou povinni dbát, aby při úpravě smluvních vztahů bylo odstraněno vše, co by mohlo vést ke vzniku rozporů.

§ 44

Smlouva je uzavřena, jakmile se účastníci shodnou na jejím obsahu, pokud zákon nevyžaduje splnění dalších náležitostí.

§ 45

(1) Návrh na uzavření smlouvy je třeba přijmout ve lhůtě určené navrhovatelem. Není-li lhůta určena, je třeba návrh přijmout ihned, jednají-li účastníci přímo; jinak je třeba jej přijmout bez zbytečného odkladu. Návrh je přijat okamžikem, kdy přijetí návrhu došlo navrhovateli.

(2) K uzavření smlouvy nedojde, je-li návrh přijat opožděně nebo požaduje-li druhý účastník změny; takový projev je novým návrhem.

(3) Dokud návrh nebo jeho přijetí nedojde druhému účastníkovi, mohou účastníci od svých projevů ustoupit.

§ 46

(1) Písemnou formu musí mít smlouvy o převodech nemovitostí, jakož i jiné smlouvy, pro něž to vyžaduje zákon nebo dohoda účastníků.

(2) Pro uzavření smlouvy písemnou formou stačí, dojde-li k písemnému návrhu a k jeho písemnému přijetí. Jde-li o smlouvu o převodu nemovitosti, musí být projevy účastníků na téže listině.

§ 47

Jestliže se účastníci v předepsané formě shodli na obsahu smlouvy a k jejímu vzniku je třeba ještě rozhodnutí příslušného orgánu, jsou svými projevy vázání až do tohoto rozhodnutí. Je-li rozhodnutí záporné, ke smlouvě nedojde.

§ 48

(1) Od smlouvy může účastník odstoupit, jen jestliže je to v tomto zákoně stanoveno nebo účastníky dohodnuto.

(2) Odstoupením od smlouvy se smlouva od počátku ruší, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak.

§ 49

(1) Účastník, který jednal v omylu, jež druhý účastník vyvolal nebo jenž druhému účastníkovi musel být znám, má právo od smlouvy odstoupit, jestliže se omyl týká takové okolnosti, že by bez něho ke smlouvě nedošlo.

(2) Byl-li omyl druhým účastníkem vyvolán úmyslně, má účastník, který jednal v omylu, právo odstoupit od smlouvy, ať jde o jakýkoli omyl.

(3) Právo odstoupit od smlouvy má i ten účastník, který ji uzavřel v tísní za nápadně nevýhodných podmínek.

§ 50

(1) Účastníci mohou uzavřít smlouvu také ve prospěch třetí osoby.

(2) Není-li v tomto zákoně stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak, je tato osoba ze smlouvy oprávněna okamžikem, kdy s ní projeví souhlas. Dlužník má proti ní tytéž námitky jako proti tomu, s kým smlouvu uzavřel. Vzdá-li se tato osoba svého práva, zanikne dluh, nebylo-li dohodnuto, že v tomto případě má být plněno tomu, s nímž dlužník smlouvu uzavřel.

(3) Dokud třetí osoba nedá souhlas, platí smlouva jen mezi těmi, kdo ji uzavřeli; právo na plnění má účastník, který plnění ve prospěch třetí osoby vyhradil, nebylo-li dohodnuto jinak. Totéž platí, jestliže třetí osoba souhlas odepřela.

§ 51

Účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště upravena; smlouva však nesmí odporovat obsahu nebo účelu tohoto zákona.

Hlava pátá

ZAJIŠTĚNÍ PRAV A POVINNOSTÍ

Ručení

§ 52

Pohledávku lze zajistit ručením. Ručení vzniká písemným prohlášením, jímž ručitel bere na sebe vůči věřiteli povinnost, že pohledávku uspokojí, jestliže ji neuspokojí dlužník.

§ 53

Věřitel je povinen kdykoli a bez zbytečného odkladu sdělit ručiteli na požádání výši své pohledávky.

§ 54

(1) Ručitel je povinen dluh splnit, nesplnil-li jej dlužník, ačkoli byl k tomu věřitelem písemně vyzván.

(2) Ručitel může proti věřiteli uplatnit všechny námitky, které by měl proti věřiteli dlužník.

§ 55

Ručitel může splnění odepřít, pokud věřitel zavínil, že pohledávka nemůže být uspokojena dlužníkem.

§ 56

Ručitel, který dluh splnil, je oprávněn požadovat na dlužníkovi náhradu za plnění poskytnuté věřiteli.

Dohoda o srážkách ze mzdy a jiných příjmů

§ 57

(1) Uspokojení pohledávky lze zajistit písemnou dohodou mezi věřitelem a dlužníkem o srážkách ze mzdy; srážky ze mzdy nesmějí činit více, než by činily srážky při výkonu rozhodnutí.

(2) Proti plátcí mzdy nabývá věřitel práva na výplatu srážek okamžikem, kdy byla plátcí dohoda předložena.

(3) Ustanovení odstavce 1 a 2 platí i pro jiné příjmy, s nimiž se při výkonu rozhodnutí nakládá jako se mzdou.

Omezení převodu nemovitosti

§ 58

(1) Věřitel může uspokojení své pohledávky zajistit písemnou smlouvou uzavřenou s dlužníkem, kterou dlužník bere na sebe povinnost, že nepřevede svou nemovitost bez souhlasu věřitele na jiného, dokud pohledávka nebude uspokojena. Má-li mít omezení převodu nemovitostí právní účinky i pro dědice, musí to být ve smlouvě uvedeno.

(2) Ke smlouvě je třeba její registrace státním notářstvím. Omezení převodu vznikne okamžikem registrace.

§ 59

(1) Dokud omezení trvá, je převod bez souhlasu věřitele neplatný.

[²] Došlo-li k omezení pro více věřitelů, je k převodu třeba souhlasu všech.

§ 60

Pořadí a způsob uspokojení pohledávek zajištěných omezením převodu nemovitosti při výkonu rozhodnutí upravuje občanský soudní řád.

§ 61

Zánikem pohledávky nebo jejím promlčením omezení převodu nemovitosti zanikne.

Složení do úschovy

§ 62

Připouští-li to povaha dluhu, může být plnění požadované věřitelem složeno do notářské úschovy, zejména jde-li o pohledávku nesplatnou nebo jde-li o pohledávku, jejíž výše je sporná. Tím zaniknou jiné způsoby zajištění pohledávky.

Hlava šestá

ZMĚNA PRÁV A POVINNOSTÍ

Postoupení pohledávky

§ 63

[¹] Věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému.

[²] S postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená.

§ 64

[¹] Postoupit nelze pohledávku, která zaniká nejpozději smrtí věřitele nebo jejíž obsah by se změnou věřitele změnil. Postoupit nelze ani pohledávku, pokud nemůže být postižena výkonem rozhodnutí.

[²] Rovněž nelze postoupit pohledávku, jestliže by postoupení odporovalo dohodě s dlužníkem.

§ 65

Dlužník musí být o postoupení pohledávkyrozuměn. Dokud se tak nestane, může dlužník plnit původnímu věřiteli nebo se s ním jinak vypořádat.

§ 66

Byla-li pohledávka postoupena za úhradu, odpovídá věřitel, který jí postoupil, tomu, komu byla postoupena, za to, že v době postoupení trvala. Za její dobytost odpovídá věřitel pouze tehdy, bylo-li to smlouveno, a to jen do výše přijaté úhrady s příslušenstvím.

§ 67

I po postoupení pohledávky zůstávají dlužníkově zachovány námitky, které měl proti pohledávce v době postoupení.

Převzetí dluhu

§ 68

[¹] Za souhlasu věřitele může být dluh převzat písemnou smlouvou, kterou občan nebo organizace uzavřou s dlužníkem.

[²] Ten, kdo převzal dluh, je povinen jej splnit místo původního dlužníka.

§ 69

Je-li převzatý dluh zajištěn ručením, trvá ručení dále, jen jestliže ručitel k převzetí dluhu přivolil.

Přistoupení k dluhu

§ 70

Kdo bez dohody s dlužníkem písemně prohlásí věřiteli, že splní za dlužníka jeho dluh, stane se dlužníkem vedle původního dlužníka.

Hlava sedmá

ZÁNİK PRÁV A POVINNOSTÍ

Splnění dluhu

§ 71

[¹] Splněním dluh zanikne.

[²] Dluh musí být splněn řádně a včas.

§ 72

Lze-li dluh splnit několikerým způsobem, má právo volby splnění dlužník, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak. Od vykonané volby nelze odstoupit.

§ 73

Má-li splnit téměř věřitel dlužník několik dluhů a plnění nestačí na vyrovnání všech, je vyrovnán dluh, o němž dlužník při plnění prohlásí, že jej chce splnit; jinak je plněním uhrazen dluh nejdříve splatný, a to nejprve jeho příslušenství.

§ 74

[¹] Jestliže je právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto, že více dlužníků má téměř věřitel splnit dluh společně a nerozdílně, je věřitel oprávněn požadovat plnění na kterémkoli z nich. Jestliže dluh splní jeden dlužník, povinnost ostatních zanikne.

[2] Není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak, jsou podíly na dluhu všech dlužníků ve vzájemném poměru stejné. Dlužník, proti němuž byl uplatněn nárok vyšší, než odpovídá jeho podílu, je povinen bez zbytečného odkladu vyrozumět o tom ostatní dlužníky a dát jim příležitost, aby uplatnili své námítky proti pohledávce. Může na nich požadovat, aby dluh podle podílů na ně připadajících splnili nebo aby jej v tomto rozsahu dluhu jinak zbavili.

[3] Jestliže dlužník v rozsahu uplatněného nároku dluh sám splnil, je oprávněn požadovat náhradu na ostatních podle jejich podílů. Pokud nemůže některý z dlužníků svůj podíl splnit, rozvrhne se tento podíl stejným dílem na všechny ostatní.

§ 75

[1] Má-li dlužník splnit dluh více věřitelům, a jde-li o plnění dělitelné, může každý věřitel požadovat jen svůj díl; není-li jiné dohody, je dlužník oprávněn plnit každému z věřitelů stejný díl.

[2] Jde-li o plnění více věřitelům, které je nedělitelné, je dlužník oprávněn plnit kterémukoli z věřitelů, nebylo-li dohodnuto něco jiného. Splněním jednomu z věřitelů dluh zanikne.

§ 76

Mají-li si ze smlouvy zároveň plnit účastníci navzájem, může se domáhat plnění jen ten, kdo již sám dluh splnil anebo je ochoten a schopen jej splnit.

§ 77

Dlužník splní dluh i tehdy, jestliže plní tomu, kdo předložil věřitelovo potvrzení o přijetí plnění; to však neplatí, jestliže dlužník věděl, že ten, kdo potvrzení předložil, není oprávněn plnění přijmout.

§ 78

Není-li doba splnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne po tom, kdy byl o splnění věřitelem požádán.

§ 79

Je-li doba splnění ponechána na vůli dlužníka, určí ji na návrh věřitele soud podle okolností případu tak, aby to bylo v souladu s pravidly socialistického souzítí.

§ 80

Jde-li o plnění ve splátkách, může věřitel žádat zaplacení celé pohledávky pro nesplnění ně-

které splátky, jen bylo-li to dohodnuto nebo v rozhodnutí určeno. Toto právo však může věřitel použít nejpозději do splatnosti nejbližší splátky.

§ 81

Věřitel je povinen přijmout i částečné plnění, neodporuje-li to dohodě nebo povaze pohledávky.

§ 82

[1] Dluh se plní na místě určeném dohodou účastníků. Není-li místo splnění takto určeno, je jím bydlíště nebo sídlo dlužníka.

[2] Plní-li dlužník peněžité dluh prostřednictvím pošty nebo peněžního ústavu, je dluh splněn okamžikem, kdy byla částka poukázána, není-li dohodnuto jinak.

§ 83

Připouští-li to povaha dluhu, lze jej z důležitých důvodů týkajících se věřitele splnit uložením do notářské úschovy, zejména odpirá-li věřitel přijmout plnění, je-li věřitel neznám nebo nepřítomen.

§ 84

[1] Věřitel je povinen vydat dlužníkovi na jeho požádání písemné potvrzení o tom, že dluh byl zcela nebo zčásti splněn.

[2] Dlužník je oprávněn splnění odepřít, nevdává-li mu věřitel zároveň potvrzení.

§ 85

[1] Dlužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. Jestliže jej nesplní ani v dohodnuté přiměřené lhůtě věřitelem mu poskytnuté, má věřitel právo od smlouvy odstoupit; jde-li o plnění dělitelné, může se odstoupení věřitele za těchto podmínek týkat i jen jednotlivých plnění.

[2] Jde-li o prodlení s plněním peněžitého dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle splnění úroků z prodlení, není-li podle tohoto zákona povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpisy.

[3] Jde-li o prodlení s plněním věci, odpovídá dlužník za její ztrátu, poškození nebo zničení, ledaže by k této škodě došlo i jinak.

§ 86

Byla-li ve smlouvě stanovena přesná doba splnění a ze smlouvy nebo z povahy věci vyplývá, že na opožděném splnění nemůže mít věřitel zájem, musí věřitel, chce-li trvat na splnění, oznámit

to dlužníkovi bez zbytečného odkladu; jestliže tak neučiní, smlouva se ruší.

§ 87

Právo věřitele na náhradu škody způsobené prodlením dlužníka není dotčeno; při prodlení s plněním peněžitého dluhu lze však náhradu škody požadovat, jen pokud není kryta úroky z prodlení nebo poplatkem z prodlení.

§ 88

K prodlení dlužníka nedojde, jestliže věřitel včas a řádně nabídnuté plnění od něho nepřijme nebo mu neposkytne součinnost potřebnou ke splnění dluhu. Jde-li o plnění věci, nese věřitel nebezpečí její ztráty, zničení nebo poškození.

§ 89

Dojde-li k dohodě o tom, že bude ve splátkách plněn dluh již splatný, a chce-li věřitel, aby dlužník ve splátkách plnil i úroky z prodlení, musí to být výslovně dohodnuto.

Dohoda

§ 90

Jestliže dlužník s věřitelem dohodne, že mu místo toho, co byl povinen plnit, poskytne plnění jiné, původní dluh zanikne. Není-li dohodnuto jinak, zanikne s dluhem i jeho zajištění. K dalšímu trvání ručení je třeba souhlasu ručitele.

§ 91

(1) Věřitel se může s dlužníkem dohodnout, že se vzdává svého práva nebo že dluh promíjí; tato dohoda musí mít písemnou formu.

(2) Dohoda, kterou se někdo vzdává práv, jež mohou v budoucnosti teprve vzniknout, je neplatná.

§ 92

(1) Dohodou mohou účastníci upravit práva mezi nimi sporná. Dohoda, kterou mají být mezi účastníky upravena veškerá práva, netýká se práv, na něž účastník nemohl pomýšlet.

(2) Zajištění práv, jichž se dohoda týká, trvá nadále. Jestliže však k dohodě došlo bez souhlasu ručitele, může proti věřiteli namítat vše, co by mohl namítat, kdyby dohody nebylo.

Nemožnost plnění

§ 93

(1) Stane-li se plnění nemožným, povinnost dlužníka plnit zanikne.

(2) Týká-li se nemožnost jen části plnění, zanikne povinnost, jen pokud jde o tuto část; věřitel má však právo stran zbývajícího plnění od smlouvy odstoupit.

(3) Právo na náhradu škody ani právo na vydání neoprávněně získaného majetkového prospěchu není dotčeno.

Uplynutí doby

§ 94

Práva i povinnosti zaniknou uplynutím doby, na kterou byly omezeny.

Smrt dlužníka nebo věřitele

§ 95

(1) Smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem.

(2) Smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu; zanikne i právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění.

Započtení

§ 96

Mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní projev směřující k započtení. Zanik nastane okamžikem, kdy se pohledávky setkají.

§ 97

(1) Proti pohledávce státu není započtení přípustné. Rovněž není přípustné započtení proti pohledávce na náhradu škody způsobené na zdraví, ledaže by šlo o vzájemnou pohledávku na náhradu škody téhož druhu. Započtení není přípustné ani proti pohledávkám, které nelze postihnout výkonem rozhodnutí.

(2) Započíst nelze pohledávky promlčené, pohledávky, kterých se nelze domáhat u soudu, jakož i pohledávky z vkladů. Proti splatné pohledávce nelze započíst pohledávku, která ještě není splatná.

(3) Dohodou účastníků lze započtením vyrovnat i pohledávky uvedené v odstavci 1 a 2.

§ 98

Započtení proti pohledávkám na výživné upravuje zákon o rodině.

Neuplatnění práva**§ 99**

K zániku práva proto, že nebylo ve stanovené době uplatněno, dochází jen v případech v zákoně uvedených. K zániku soud přihlídná, i když to dlužník nenamítne.

Hlava osmá**PROMLČENÍ****§ 100**

[1] Právo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené (§ 101 až 110). K promlčení soud přihlídná jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat.

[2] Promlčují se všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického, práv osobního užívání bytů a pozemků, omezení převodu nemovitosti, jakož i práva z vkladů na vkladní knížce nebo běžném účtu, pokud vkladový vztah trvá.

Promlčecí doba**§ 101**

Pokud není v dalších ustanoveních uvedeno jinak, je promlčecí doba tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.

§ 102

U práv, která musí být uplatněna nejprve u organizace, počíná běžet promlčecí doba ode dne, kdy bylo právo takto uplatněno.

§ 103

Bylo-li dohodnuto plnění ve splátkách, počíná běžet promlčecí doba jednotlivých splátek ode dne jejich splatnosti. Stane-li se pro nesplnění některé ze splátek splatným celý dluh (§ 80), počne běžet promlčecí doba ode dne splatnosti nesplněné splátky.

§ 104

U práv na plnění z pojištění počíná běžet promlčecí doba za rok po pojistné události.

§ 105

Jde-li o právo oprávněného dědice na vydání dědictví, počne běžet promlčecí doba od úmrtí zůstavitele anebo ode dne, kdy nabude právní mocí rozhodnutí, jímž byl zůstavitel prohlášen za mrtvého.

§ 106

[1] Právo na náhradu škody se promlčí za rok ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.

[2] Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

§ 107

[1] Právo na vydání neoprávněně získaného majetkového prospěchu se promlčí za rok ode dne, kdy se oprávněný dozví, že byl majetkový prospěch neoprávněně získán a kdo jej získal.

[2] Nejpozději se právo na vydání neoprávněně získaného majetkového prospěchu promlčí za tři roky, a jde-li o prospěch získaný úmyslně, za deset let ode dne, kdy k neoprávněně získanému majetkovému prospěchu došlo.

§ 108

Práva z přepravy se promlčují za jeden rok s výjimkou práv na náhradu škody u přepravy osob.

§ 109

Právo zajištěné omezením převodu nemovitosti se promlčuje za deset let.

§ 110

[1] Bylo-li právo přiznáno pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, promlčuje se za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno. Bylo-li právo dlužníkem písemně uznáno co do důvodu i výše, promlčuje se za deset let ode dne, kdy k uznání došlo; byla-li však v uznání uvedena lhůta k plnění, běží promlčecí doba od uplynutí této lhůty.

[2] Stejná promlčecí doba platí i pro jednotlivé splátky, na něž bylo plnění v rozhodnutí nebo v uznání práva rozloženo; promlčecí doba u jednotlivých splátek počíná ode dne jejich splatnosti. Stane-li se nesplněním některé ze splátek splatným celý dluh (§ 80), počne běžet desetiletá promlčecí doba od splatnosti nesplněné splátky.

[3] Úroky a opětuji se plnění se promlčují ve třech letech; jde-li však o práva pravomocně přiznaná nebo písemně uznaná, platí tato promlčecí doba, jen pokud jde o úroky a opětuji se plnění, jejichž splatnost nastala po právní moci rozhodnutí nebo po uznání.

Běh promlčecí doby**§ 111**

Změna v osobě věřitele nebo dlužníka nemá na běh promlčecí doby vliv.

§ 112

Uplatní-li věitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájení řízení řádně pokračuje, promlčecí doba od tohoto uplatnění po dobu řízení neběží. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí.

§ 113

Jde-li o práva osob, které musí mít zákonného zástupce, nebo o práva proti těmto osobám, promlčení nepočne, dokud jim zástupce není ustanoven. Již započaté promlčení probíhá dále, avšak neskončí, dokud neuplyne rok po tom, kdy těmto osobám bude zákonný zástupce ustanoven nebo kdy překážka jinak pomine.

§ 114

Jde-li o právo mezi zákonnými zástupci na jedné straně a nezletilými dětmi a jinými zastoupenými osobami na druhé straně, promlčení ani nepočíná ani neběží, nejde-li o úroky a opětující se plnění. To platí i o právech mezi manžely.

Hlava devátá

VYMEZENÍ NĚKTERÝCH POJMŮ

Domácnost

§ 115

Domácnost tvoří občané, kteří spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

Osoby blízké

§ 116

Osobou blízkou je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.

§ 117

Stupeň příbuzenství dvou osob se určuje podle počtu zrození, jimiž v řadě přímé pochází jedna od druhé a v řadě pobočné obě od nejbližšího společného předka.

Věci a práva

§ 118

Předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci a práva, pokud to povaha práva připouští.

§ 119

(1) Věci jsou movité nebo nemovité.

(2) Nemovitostmi jsou pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem.

§ 120

Součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila.

§ 121

(1) Příslušenstvím věci jsou věci, které náležejí vlastníku věci hlavní a jsou jím určeny k tomu, aby byly s hlavní věcí trvale užívány.

(2) Příslušenstvím bytu jsou vedlejší místnosti a prostory určené k tomu, aby byly s bytem užívány.

(3) Příslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení, poplatky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.

Počítání času

§ 122

(1) Lhůta určená podle dní počíná dnem, který následuje po události, jež je rozhodující pro její počátek. Polovinou měsíce se rozumí patnáct dní.

(2) Konec lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Není-li takový den v posledním měsíci, případně konec lhůty na jeho poslední den.

(3) Případně-li poslední den lhůty na neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší pracovní den.

ČÁST DRUHÁ

SOCIALISTICKÉ
SPOLEČENSKÉ VLASTNICTVÍ
A OSOBNÍ VLASTNICTVÍ

Hlava první

SOCIALISTICKÉ SPOLEČENSKÉ VLASTNICTVÍ
A USPOKOJOVÁNÍ POTŘEB OBČANŮ

§ 123

Věci, které jsou určeny k osobní potřebě občanů, se převádějí ze socialistického společenského vlastnictví do jejich osobního vlastnictví, nebo se jim přenechávají do osobního užívání.

§ 124

Společenskému užívání občanů slouží veřejná zařízení, jako zařízení dopravní, zdravotní, kulturní, sociální, tělovýchovná a rekreační.

Hlava druhá

OSOBNÍ VLASTNICTVÍ**Zdroj a účel osobního vlastnictví**

§ 125

[¹] Zdrojem osobního vlastnictví je především práce občana ve prospěch společnosti.

[²] Majetek získaný z nepoctivého zdroje nepoživá ochrany osobního vlastnictví.

§ 126

Osobní vlastnictví slouží k uspokojování hmotných a kulturních potřeb občanů.

Předmět osobního vlastnictví

§ 127

V osobním vlastnictví jsou především příjmy a úspory z práce a ze sociálního zabezpečení. V osobním vlastnictví jsou dále zejména věci domácí a osobní potřeby, rodinné domky a rekreační chaty.

§ 128

[¹] Rodinný domek je obytný dům, u něhož aspoň dvě třetiny podlahové plochy všech místností připadají na byty. Rodinný domek může mít nejvýše pět obytných místností nepočítajíc v to kuchyně. Větší počet obytných místností může mít, jestliže úhrn jejich podlahové plochy nepřesahuje 120 m²; z obytných kuchyní se do tohoto úhrnu započítávají pouze plochy, o které výměra kuchyně přesahuje 12 m².

[²] Za podmínek uvedených v odstavci 1 se považuje za rodinný domek i obytná část zemědělské usedlosti.

§ 129

V osobním vlastnictví může být jen jeden rodinný domek.

Obsah a ochrana osobního vlastnictví

§ 130

[¹] Vlastník má právo užívat věc pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti; má právo na užitky a přírůstky věci, jakož i právo převést ji na jiného. Není-li to v rozporu se zájmy společnosti, může vlastník věc přenechat k užívání jinému anebo s ní nakládat i jinak.

[²] Věci nahromaděné v rozporu se zájmy společnosti nad míru osobní potřeby vlastníka, jeho rodiny a domácnosti nepoživají ochrany osobního vlastnictví.

§ 131

[¹] Osobní vlastnictví je nedotknutelné. Jen jde-li o důležitý zájem společnosti, který nemůže

být uspokojen jinak, může být věc použita i bez svolení vlastníka, avšak pouze dočasně, v nezbytné míře a za náhradu. To platí i tehdy, je-li krajně ohrožen život nebo zdraví občana anebo jeho náležitý zájem.

[²] Vyvlastnit věc, která je v osobním vlastnictví, je možné jen v důležitém zájmu společnosti, a to na základě zákona a za náhradu. Totéž platí, má-li být osobní vlastnictví k věci trvale omezeno.

§ 132

Občan má právo na ochranu proti tomu, kdo neoprávněně do jeho vlastnického práva zasahuje; zejména se může domáhat vydání věci na tom, kdo mu ji neprávem zadržuje.

Způsoby nabývání osobního vlastnictví

§ 133

Osobního vlastnictví k věci lze nabýt koupí, darem nebo jinou smlouvou, děděním, rozhodnutím státního orgánu nebo na základě jiných skutečností stanovených zákonem.

§ 134

[¹] Převádí-li se movitá věc na základě smlouvy, nabývá se vlastnictví převzetím věci, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak.

[²] Ke smlouvě o převodu nemovitosti je třeba její registrace státním notářstvím. Vlastnictví přechází registrací smlouvy.

§ 135

Jde-li o nabytí vlastnictví rozhodnutím státního orgánu, nabývá se vlastnictví dnem v něm určeným, a není-li určen, dnem právní moci rozhodnutí.

Hlava třetí

OSOBNÍ SPOLUVLASTNICTVÍ

§ 136

[¹] Věc může být v osobním spoluvlastnictví více občanů.

[²] Spoluvlastnictví je podílové nebo bezpodílové. Bezpodílové spoluvlastnictví může vzniknout jen mezi manžely.

Podílové spoluvlastnictví

§ 137

[¹] Podíl vyjadřuje míru, jakou se spoluvlastníci podílejí na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví ke společné věci.

[2] Není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak, jsou podíly všech spoluvlastníků stejné.

§ 138

[1] Běžné záležitosti týkající se společně věci může vyřizovat každý ze spoluvlastníků. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu všech; jinak je právní úkon neplatný.

[2] Z právních úkonů týkajících se společně věci jsou oprávnění a povinni všichni spoluvlastníci společně a nerozdílně.

§ 139

Dojde-li mezi spoluvlastníky k neshodě o právech a povinnostech vyplývajících z podílového spoluvlastnictví, rozhodne na návrh některého z nich soud.

§ 140

Spoluvlastník může svůj podíl bez souhlasu ostatních spoluvlastníků převést jen na spoluvlastníka anebo na své potomky; jinak je třeba k převodu podílu souhlasu všech spoluvlastníků.

§ 141

[1] Spoluvlastníci se mohou dohodnout o zrušení spoluvlastnictví a o vzájemném vypořádání; je-li předmětem spoluvlastnictví nemovitost, musí být dohoda písemná.

[2] Každý ze spoluvlastníků je povinen vydat ostatním na požádání písemné potvrzení o tom, jak se vypořádali, neměla-li již dohoda o zrušení spoluvlastnictví a o vzájemném vypořádání písemnou formu.

§ 142

Nedojde-li k dohodě, zruší spoluvlastnictví a provede vypořádání na návrh některého spoluvlastníka soud. Jestliže je to možné, rozdělí soud věc mezi spoluvlastníky podle výše podílů. Není-li rozdělení věci dobře možné, přikáže soud věc za přiměřenou náhradu jednomu nebo více spoluvlastníkům; přihlídně přitom k tomu, aby věc mohla být účelně využita v souladu se zájmy společnosti. Nechce-li věc žádný ze spoluvlastníků, nařídí soud její prodej a výtěžek rozdělí podle podílů.

Bezpodílové spoluvlastnictví manželů

§ 143

V bezpodílovém spoluvlastnictví manželů je vše, co může být předmětem osobního vlastnictví a co bylo nabyto některým z manželů za trvání manželství, s výjimkou věcí získaných dědictvím nebo darem, jakož i věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě nebo výkonu povolání jen jednoho z manželů.

§ 144

Věci v bezpodílovém spoluvlastnictví užívají oba manželé společně; společně hradí též náklady na věci vynaložene nebo spojené s jejich užíváním a udržováním.

§ 145

[1] Běžné záležitosti týkající se společných věcí může vyřizovat každý z manželů. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu obou manželů; jinak je právní úkon neplatný.

[2] Z právních úkonů týkajících se společných věcí jsou oprávnění a povinni oba manželé společně a nerozdílně.

§ 146

Dojde-li mezi manžely k neshodě o právech a povinnostech vyplývajících z bezpodílového spoluvlastnictví, rozhodne na návrh některého z nich soud.

§ 147

Pohledávka věřitele jen jednoho z manželů, která vznikla za trvání manželství, může být při výkonu rozhodnutí uspokojena i z majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

§ 148

[1] Zánikem manželství zanikne i bezpodílové spoluvlastnictví manželů.

[2] Ze závažných důvodů, zejména jestliže by další trvání bezpodílového spoluvlastnictví odporovalo pravidlům socialistického soužití, může soud na návrh některého z manželů toto spoluvlastnictví zrušit i za trvání manželství.

§ 149

[1] Zanikne-li bezpodílové spoluvlastnictví, provede se vypořádání podle zásad uvedených v § 150.

[2] Dojde-li k vypořádání dohodou, jsou manželé povinni vydat si na požádání písemné potvrzení o tom, jak se vypořádali.

[3] Neprovede-li se vypořádání dohodou, provede je na návrh některého z manželů soud.

§ 150

Při vypořádání se vychází z toho, že podíly obou manželů jsou stejné. Každý z manželů je oprávněn požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek, a je povinen nahradit, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho ostatní majetek. Dále se přihlídně především k potřebám nezletilých dětí, k tomu, jak se

každý z manželů staral o rodinu, a k tomu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společných věcí. Při určování míry přičinění je třeba vzít též zřetel k péči o děti a k obstarávání společné domácnosti.

§ 151

Jestliže za trvání manželství bezpodílové spoluvlastnictví zaniklo, může být obnoveno jen rozhodnutím soudu vydaným na návrh jednoho z manželů.

ČÁST TŘETÍ

OSOBNÍ UŽÍVÁNÍ BYTŮ, JINÝCH MÍSTNOSTÍ A POZEMKŮ

Hlava první

OSOBNÍ UŽÍVÁNÍ BYTU

§ 152

Socialistické organizace, které spravují bytové majetek, jsou povinny vytvářet předpoklady pro to, aby bytové potřeby občanů byly náležitě uspokojovány a aby úroveň bydlení byla soustavně zvyšována.

§ 153

Státní, družstevní a jiné socialistické organizace přenechávají byty občanům do osobního užívání bez určení doby užívání, a to za úhradu, není-li právním předpisem stanoveno jinak.

§ 154

(1) Rozhodnutím o přidělení bytu vydaným místním národním výborem nebo jiným orgánem příslušným podle předpisů o hospodaření s byty, anebo jinými skutečnostmi stanovenými tímto zákonem vznikne občanovi právo, aby s ním organizace uzavřela dohodu o odevzdání a převzetí bytu.

(2) Členu stavebního bytového družstva vznikne splacením členského podílu právo, aby mu byl orgánem družstva přidělen do osobního užívání družstevní byt.

§ 155

(1) Právo užívat byt vznikne dohodou o odevzdání a převzetí bytu sjednanou mezi organizací a občanem.

(2) O dohodě o odevzdání a převzetí bytu se sepíše zápis, který podepíše ten, kdo jednal za organizací, a občan, který s organizací dohodu uzavřel. V zápisu musí být zejména uvedeny rozhodnutí o přidělení bytu předmět a rozsah práva užívat byt včetně jeho příslušenství, určena výše úhrady za užívání a za služby, popřípadě uveden způsob určení úhrady, a popsán stav bytu. Organizace je povinna vydat občanovi opis zápisu.

§ 156

(1) Nedohodnou-li se organizace a občan, je-li muž byt přidělen, o rozsahu příslušenství bytu nebo o výši úhrady za užívání a za služby, určí je místní národní výbor.

(2) Nedojde-li k takové dohodě u družstevního bytu, určí rozsah příslušenství bytu nebo výši úhrady za užívání a za služby příslušný orgán družstva.

§ 157

Jestliže se někdo nastěhoval do bytu bez rozhodnutí příslušného orgánu o přidělení bytu anebo byt získal na základě neúplných nebo nepravdivých údajů, vydá místní národní výbor příkaz k vystěhování; náhradní byt ani náhradní ubytování se neposkytne.

Obsah práva užívání bytu

§ 158

Kromě práva užívat byt má uživatel právo užívat společné prostory a zařízení domu, jakož i používat služeb, jejichž poskytování je s užíváním bytu spojeno.

§ 159

(1) Uživatelé bytů mají právo podílet se na správě domu, a to osobně nebo prostřednictvím osob, které si za tím účelem zvolí.

(2) Způsob účasti uživatelů bytů na správě domů stavebních bytových družstev upravují statuty družstva.

§ 160

(1) Uživatel je povinen užívat byt, společné prostory a zařízení domu řádně, jakož i řádně používat služeb, jejichž poskytování je spojeno s užíváním bytu.

(2) Uživatelé jsou povinni při výkonu svých práv dbát, aby v domě bylo vytvořeno prostředí zajišťující všem nerušené užívání bytů, společných prostor a zařízení domu.

§ 161

(1) Organizace je povinna zajistit uživatelům plný a nerušený výkon jeho práv spojených s užíváním bytu. Zejména je povinna odevzdat mu byt ve stavu způsobilém pro řádné užívání, v tomto stavu jej udržovat a podle možností i zlepšovat, provádět řádnou údržbu domu a jeho zařízení a zajišťovat i řádné plnění služeb, jejichž poskytování je spojeno s užíváním bytu.

(2) Drobné opravy v bytě souvisejí s jeho užíváním a náklady spojené s obvyklým udržováním hradí uživatel.

§ 162

Nesplní-li organizace svou povinnost odstranit závady, které brání řádnému užívání bytu nebo jimiž je výkon uživatele práva ohrožen, má uživatel právo po předchozím upozornění organizace závady odstranit a požadovat od ní náhradu účelně vynaložených nákladů. Právo na náhradu musí uplatnit u organizace bez zbytečného odkladu. Právo zanikne, nebylo-li uplatněno do šesti měsíců od odstranění závad.

§ 163

[1] Uživatel je povinen oznámit bez zbytečného odkladu organizaci potřebu těch oprav v bytě, které má nést organizace, a umožnit jejich provedení; jinak odpovídá za škodu, která nesplněním této povinnosti vznikla.

[2] Nepostará-li se uživatel o včasné provedení drobných oprav a obvyklé údržby bytu, má organizace právo učinit tak po předchozím upozornění uživatele na jeho náklad sama.

§ 164

Uživatel je povinen odstranit závady a poškození, které způsobil v domě sám nebo ti, kdož s ním bydlí. Nestane-li se tak, má organizace právo po předchozím upozornění uživatele závady a poškození odstranit a požadovat od uživatele náhradu.

§ 165

Uživatel nesmí provádět stavební úpravy ani jinou podstatnou změnu v bytě bez souhlasu organizace, a to ani na svůj náklad.

§ 166

Organizace je oprávněna provádět stavební úpravy bytu a jiné podstatné změny v bytě jen v dohodě s uživatelem. Provádí-li organizace takové úpravy na příkaz národního výboru, je uživatel povinen jejich provedení umožnit.

§ 167

Podrobnosti o způsobu užívání bytů, společných prostor a zařízení domu a o používání služeb upravení domovní řády vydané místními národními výbory, u družstevních bytů též zvláštní domovní řády schválené orgánem stavebního bytového družstva.

Úhrada za užívání bytu a za služby

§ 168

[1] Uživatel je povinen platit úhradu za užívání bytu; úhrada se platí měsíčně pozadu.

[2] Úhrada za služby, jejichž poskytování je spojeno s užíváním bytu, nebo záloha na ně se

platí spolu s úhradou za užívání bytu, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky donuceno jinak.

[3] Výši úhrady za užívání bytů a za poskytování služeb, jakož i způsob jejich placení stanoví zvláštní předpisy.

§ 169

Nezaplatí-li uživatel úhradu za užívání bytu nebo za služby do pěti dnů po její splatnosti, je povinen zaplatit organizaci poplatek z prodlení.

§ 170

[1] Uživatel má právo na přiměřenou slevu z úhrady za užívání, dokud organizace přes jeho upozornění neodstraní v bytě nebo v domě závadu, která podstatně nebo po delší dobu zhoršuje jejich užívání. Právo na přiměřenou slevu z úhrady má uživatel i tehdy, jestliže užívání je takto zhoršeno neplněním nebo vadným plněním služeb, jejichž poskytování je spojeno s tímto užíváním.

[2] Stejně právo má uživatel, jestliže stavebními úpravami v domě se podstatně nebo po delší dobu zhorší podmínky užívání bytu nebo domu.

[3] Uživatel má právo na přiměřenou slevu z úhrady za služby, dokud je organizace řádně a včas neplní.

§ 171

Právo na slevu z úhrady za užívání nebo za služby je třeba uplatnit u organizace bez zbytečného odkladu. Právo zanikne, nebylo-li uplatněno do šesti měsíců ode dne, kdy došlo ke skutečnosti, které toto právo zakládají.

Společné užívání bytu

§ 172

[1] Právo užívání bytu může příslušet více občanům společně. Společní uživatelé mají stejná práva a povinnosti.

[2] U družstevního bytu může právo společného užívání vzniknout jen mezi manžely.

§ 173

[1] Běžné záležitosti týkající se společného užívání bytu může vyřizovat každý ze společných uživatelů. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu všech; jinak je právní úkon neplatný.

[2] Z právních úkonů týkajících se společného užívání bytu jsou oprávnění a povinnosti všech společných uživatelé společně a nerozdílně.

§ 174

Dojde-li mezi společnými uživateli k neshodě o právech a povinnostech vyplývajících ze společ-

ného užívání bytu, rozhodne na návrh některého z nich soud.

Společné užívání bytu manžely

§ 175

(¹) Jestliže za trvání manželství manželé nebo jeden z nich nabudou práva užívat byt, vznikne právo společného užívání bytu manžely.

(²) Vznikne-li jen jednomu z manželů za trvání manželství právo na přidělení družstevního bytu, vznikne s právem společného užívání i společné členství manželů v družstvu; z tohoto členství jsou oba manželé oprávnění a povinni společně a nerozdílně.

(³) Ustanovení odstavce 1 a 2 neplatí, jestliže manželé spolu trvale nežijí.

§ 176

(¹) Nabyli-li práva užívat byt některý z manželů před uzavřením manželství, vznikne oběma manželům právo společného užívání tohoto bytu uzavřením manželství.

(²) Totéž platí, vzniklo-li před uzavřením manželství některému z manželů právo na přidělení družstevního bytu.

§ 177

(¹) Nedohodnou-li se rozvedení manželé o užívání bytu, soud na návrh jednoho z nich rozhodne, že se zrušuje právo společného užívání bytu. Zároveň určí, který z manželů bude byt dále užívat.

(²) Nabyli-li práva na přidělení družstevního bytu jeden z rozvedených manželů před uzavřením manželství, zanikne právo společného užívání bytu rozvodem; právo byt užívat zůstane tomu z manželů, který nabyl práva na byt před uzavřením manželství. V ostatních případech společného užívání družstevního bytu rozhodne soud, nedohodnou-li se rozvedení manželé, na návrh jednoho z nich po slyšení orgánu družstva o zrušení tohoto práva, jakož i o tom, kdo z nich bude jako člen družstva byt dále užívat; tím zanikne i společné členství rozvedených manželů v družstvu.

(³) Při rozhodnutí o dalším užívání bytu vezme soud zřetel na zájmy nezletilých dětí.

§ 178

Rozvedenému manželovi, který je povinen se vystěhovat z bytu, může místní národní výbor poskytnout místo náhradního bytu náhradní ubytování, jestliže mu při rozvodu nebyly svěřeny do výchovy děti.

Smrt uživatele

§ 179

(¹) Jestliže uživatel zemře a nejde-li o byt ve společném užívání manželů, stávají se uživateli jeho děti, vnuci, rodiče, sourozenci, zeť a snacha, kteří s ním žili v den jeho smrti ve společné domácnosti a nemají vlastní byt. Uživateli se stávají také ti, kteří pečovali o společnou domácnost zemřelého uživatele nebo na něho byli odkázáni výživou, jestliže s ním žili ve společné domácnosti aspoň po dobu jednoho roku před jeho smrtí a nemají vlastní byt.

(²) Jestliže zemře uživatel družstevního bytu a nejde-li o byt ve společném užívání manželů, přechází smrtí uživatele jeho členství v družstvu a právo užívat byt na toho dědice, jemuž připadá členský podíl.

§ 180

(¹) Zemře-li jeden z manželů, kterým příslušelo právo společného užívání bytu, společné užívání zanikne a jediným uživatelem se stane pozůstalý manžel.

(²) Jde-li o byt družstevní, zanikne smrtí jednoho z manželů právo společného užívání bytu manžely. Bylo-li práva na družstevní byt nabyto za trvání manželství, zůstává členem družstva pozůstalý manžel a jemu náleží členský podíl; k tomu přihledne státní notářství při vypořádání mezi dědici a pozůstalým manželem. Jestliže zemřel manžel, který nabyl práva na družstevní byt před uzavřením manželství, přechází jeho smrtí členství v družstvu a právo užívat byt na toho dědice, jemuž připadá členský podíl.

§ 181

Ustanovení § 179 odst. 1 a § 180 odst. 1 platí i v případě, jestliže uživatel opustí trvala společnou domácnost.

§ 182

Ustanovení § 172 až 181 neplatí pro byty trvale určené pro ubytování pracovníků organizace.

Zánik práva užívání bytu

§ 183

Právo užívat byt zanikne písemnou dohodou mezi organizací a uživatelem nebo písemným oznámením uživatele, že nechce byt užívat. V písemném oznámení musí být uvedena lhůta, kdy má užívání skončit, a to nejméně jeden měsíc tak, aby skončila ke konci kalendářního měsíce; není-li lhůta uvedena, skončí užívání koncem měsíce následujícího po měsíci, v němž oznámení došlo organizaci.

§ 184

Soud může na návrh organizace zrušit právo užívat byt:

- a) trvale určený pro ubytování pracovníka organizace, jestliže dosavadní uživatel přestal pro ni pracovat a organizace naléhavě potřebuje byt pro jiného svého pracovníka. V odůvodněných případech může soud uložit organizační povinnost nahradit uživateli stěhovací náklady;
- b) jestliže uživatel nebo ti, kdož s ním bydlí, přes výsrahu porušují hrubě zásady socialistického soužití nebo jestliže uživatel hrubě porušuje své povinnosti, zejména tím, že neplatí úhradu za užívání bytu nebo za služby po dobu delší než tři měsíce;
- c) má-li uživatel dva byty;
- d) neužívá-li bez vážných důvodů uživatel bytu vůbec nebo užívá-li ho jen občas.

§ 185

Místní národní výbor může právo užívat byt zrušit:

- a) jde-li o byt nadměrný podle předpisů o hospodaření s byty;
- b) je-li třeba naložit s bytem nebo s domem tak, že byt nelze dále užívat.

§ 186

^[1] Uživatel není povinen se z bytu vystěhovat, dokud mu není přidělen přiměřený náhradní byt. I bez přidělení náhradního bytu je povinen se z bytu vystěhovat, jestliže podle zákona stačí poskytnout náhradní ubytování anebo jestliže není třeba poskytnout ani náhradní byt, ani náhradní ubytování.

^[2] Je-li uživatel povinen se z bytu vystěhovat proto, že byt bez vážných důvodů užívá jen občas, stačí poskytnout místo náhradního bytu náhradní ubytování. Ani náhradní byt, ani náhradní ubytování se neposkytne, je-li uživatel povinen se z bytu vystěhovat proto, že má dva byty nebo že bez vážných důvodů neužívá byt vůbec.

^[3] V případech, kde zákon stanoví, že uživatel bytu není povinen se vystěhovat, dokud mu není přidělen přiměřený náhradní byt nebo zajištěno náhradní ubytování, zanikne právo užívat byt teprve dnem, kdy dojde k přidělení náhradního bytu nebo k zajištění náhradního ubytování.

§ 187

^[1] Jestliže byt trvale určený pro ubytování pracovníka organizace po jeho smrti nebo po rozvodu jeho manželství užívají dále manžel, popří-

padě osoby uvedené v § 179 odst. 1, nejsou povinny se z bytu vystěhovat, dokud jim není přidělen přiměřený náhradní byt, nestačí-li podle zákona poskytnout náhradní ubytování. To platí i v případě, jestliže pracovník organizace opustí trvale společnou domácnost.

^[2] Zánikem členství uživatele ve stavebním bytovém družstvu zanikne právo užívat družstevní byt. Uživatel není povinen se z bytu vystěhovat, dokud mu není přidělen přiměřený náhradní byt. Vrácení členského podílu se může člen domáhat teprve po vystěhování z bytu.

Výměna bytu

§ 188

^[1] Uživatelé se mohou dohodnout o výměně bytu. Dohoda musí mít písemnou formu a musí být schválena místním národním výborem nebo jiným orgánem podle předpisů o hospodaření s byty k tomu příslušným. Dohodu o výměně bytů v domech stavebního bytového družstva schvaluje orgán družstva.

^[2] Pro vznik práva užívat vyměněný byt platí ustanovení § 155.

§ 189

^[1] Právo na splnění dohody o výměně bytů musí být uplatněno u soudu do tří měsíců od schválení dohody; jinak právo zanikne.

^[2] Nastanou-li dodatečně u některého z účastníků takové závažné okolnosti, že není možno splnění dohody na něm spravedlivě požadovat, může od dohody odstoupit; musí však tak učinit bez zbytečného odkladu. Povinnost k náhradě škody tím není dotčena.

Hlava druhá

OSOBNÍ UŽÍVÁNÍ JINÝCH OBYTNÝCH MÍSTNOSTÍ

§ 190

^[1] Rozhodnutím o přidělení obytné místnosti v zařízeních určených k trvalému bydlení vydaným místním národním výborem nebo jiným orgánem příslušným podle předpisů o hospodaření s byty vznikne občanovi právo, aby s ním organizace uzavřela dohodu o užívání místnosti.

^[2] Právo užívat obytnou místnost vznikne dohodou o odevzdání a převzetí místnosti do užívání.

§ 191

Uživatelé místností mají právo podílet se na správě zařízení prostřednictvím osob, které si za tím účelem zvolí.

§ 192

Jsou-li o užívání téže místnosti uzavřeny dohody s více občany, je každý z nich samostatným

uživatелеm, a to v rozsahu, který mu byl v dohodě vymezen.

§ 193

Je-li uživatel povinen se z místnosti vystěhovat, stačí mu poskytnout náhradní ubytování.

§ 194

O užívání obytných místností v zařízeních určených k trvalému bydlení platí přiměřeně ustanovení o užívání bytů s výjimkou ustanovení § 154 až 156, 159, 161 odst. 2, § 163 odst. 2, § 167 a 172 až 181.

§ 195

Podrobnosti o užívání obytných místností v zařízeních určených k trvalému bydlení, společných prostor a společných zařízení a o používání služeb a užíváním spojených upravují ubytovací řády.

Hlava třetí

OSOBNÍ UŽIVÁNÍ MÍSTNOSTÍ NESLOUŽÍCÍCH K BYDLENÍ

§ 196

(1) Rozhodnutím o přidělení místnosti nesloužící k bydlení (garáže, ateliéry, skladiště apod.) vydaným místním národním výborem nebo jinými skutečnostmi stanovenými tímto zákonem vznikne občanovi právo, aby s ním organizace uzavřela dohodu o užívání místnosti. Jde-li o místnosti stavebních bytových družstev, přiděluje tyto místnosti členům užívajícím družstevní byt orgán družstva.

(2) Právo užívat místnost nesloužící k bydlení vznikne dohodou o odevzdání a převzetí místnosti do užívání.

§ 197

(1) O užívání místností nesloužících k bydlení platí přiměřeně ustanovení o užívání bytů s výjimkou ustanovení § 152 až 154, 155 odst. 1, § 184 písm. a), c), § 185 písm. a), § 186 a 187. Ustanovení o společném užívání bytu manžely však nelze použít, jde-li o místnost sloužící k výkonu povolání jen jednoho manžela.

(2) Místní národní výbor může zrušit užívání také tehdy, má-li být místnost, které již není třeba k plánovitému hospodaření s nebytovými místnostmi, přeměněna na místnost sloužící k bydlení. Místní národní výbor poskytne uživateli náhradní místnost, jsou-li pro to důležité důvody.

Hlava čtvrtá

OSOBNÍ UŽIVÁNÍ POZEMKŮ

§ 198

(1) Právo osobního užívání pozemků slouží k tomu, aby si občané na pozemcích, ke kterým se

právo zřídí, mohli vystavět rodinný domek, rekreační chatu nebo garáž anebo zřídít zahrádku; toto právo je možno zřídít i k pozemkům, na kterých tyto stavby jsou již vystavěny nebo zahrádky zřízeny. Právo osobního užívání není časově omezeno a přechází na dědice.

(2) Právo osobního užívání se zřizuje za úhradu: bezplatně se zřizuje, jen stanoví-li to zvláštní předpis.

§ 199

(1) Právo osobního užívání může být zřízeno jen k pozemkům, které jsou v socialistickém společenském vlastnictví a které podle územních plánů nebo územních rozhodnutí jsou určeny k výstavbě rodinných domků, rekreačních chat nebo garáží anebo ke zřizování zahrádek. Půdy určené k jiným účelům, zejména půdy zemědělské, nesmí být ke zřízení práva osobního užívání použito.

(2) K stejnému účelu může být v osobním užívání občana jen jeden pozemek.

§ 200

(1) Výměra pozemku přenechaného k výstavbě rodinného domku nebo k výstavbě rekreační chaty se určí podle územního plánu nebo územního rozhodnutí. Pozemek k výstavbě rodinného domku nesmí být větší než 800 m², pozemek k výstavbě rekreační chaty větší než 400 m² a pozemek přenechaný ke zřízení zahrádky nesmí být větší než 400 m²; výměra pozemku přenechaného k výstavbě garáže nesmí přesahovat výměru k tomu účelu nezbytně potřebnou.

(2) Nejvyšší přípustná výměra pozemku může být výjimečně překročena, jen kdyby jinak vznikl pozemek nevhodného tvaru anebo by došlo k nevhodnému zastavení pozemku.

§ 201

Uživatel má právo užívat pozemek pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti, a to v souladu s účelem, pro který toto právo bylo zřízeno.

§ 202

Právo osobního užívání pozemku nelze smluvně převádět. Přechod práva užívání zastavěného pozemku při převodu stavby upravuje ustanovení § 218.

§ 203

Uživatel má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho práva osobního užívání pozemku neoprávněně zasahuje.

§ 204

(1) I bez svolení uživatele může být pozemek, k němuž bylo zřízeno právo osobního užívání, v důležitém zájmu společnosti, který nemůže být jinak uspokojen, použit, avšak jen dočasně, v nezbytné míře a za náhradu. Totéž platí, je-li krajně ohrožen život nebo zdraví občana anebo jeho naléhavý zájem.

(2) Jen v důležitém zájmu společnosti za podmínek platných pro vyvlastnění je možno právo osobního užívání pozemku odejmout, a to na základě zákona a za náhradu.

Vznik práva osobního užívání pozemku

§ 205

(1) Rozhodnutím o přidělení pozemku do osobního užívání vznikne občanovi právo, aby s ním byla uzavřena dohoda o osobním užívání pozemku. Rozhodnutí vydává okresní národní výbor.

(2) Na podkladě přidělení pozemku do osobního užívání uzavře dohodu o zřízení práva osobního užívání s občanem národní výbor nebo organizace, které mají pozemek ve správě, anebo organizace, která je vlastníkem pozemku. Dohoda musí mít písemnou formu; je k ní třeba registrace státním notářstvím. Právo osobního užívání pozemku vznikne registrací dohody u státního notářství.

§ 206

Dohoda musí obsahovat zejména označení pozemku přiděleného do osobního užívání, účel a rozsah užívání a výši úhrady.

Zánik práva osobního užívání pozemku

§ 207

Právo osobního užívání pozemku zanikne dohodou účastníků; dohoda musí mít písemnou formu.

§ 208

Soud může na návrh národního výboru nebo organizace (§ 205 odst. 2) zrušit právo osobního užívání, jestliže uživatel neužívá pozemek vůbec nebo ho užívá k jinému než k dohodnutému účelu, přestože byl na následky svého jednání upozorněn.

§ 209

Zanikne-li právo osobního užívání pozemku a nedohodnou-li se účastníci o vypořádání, provede vypořádání na návrh některého z nich soud; přitom přihlídně k výši úhrady, kterou občan zaplatil za právo osobního užívání, a k nákladům, které účelně vynaložil na trvalé zlepšení pozemku, popřípadě na jeho osázení.

Společné užívání pozemku

§ 210

Právo osobního užívání téhož pozemku může vzniknout i více občanům společně.

§ 211

(1) Běžné záležitosti týkající se společného užívání pozemku může vyřizovat každý ze společných uživatelů. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu všech; jinak je právní úkon neplatný.

(2) Z právních úkonů týkajících se společného užívání pozemku jsou oprávnění a povinnosti všech společných uživatelů společně a nerozdílně.

§ 212

Dojde-li mezi společnými uživateli pozemku k neshodě o právech a povinnostech vyplývajících ze společného užívání, rozhodne na návrh některého z nich soud.

§ 213

Dojde-li k zániku práva společného užívání pozemku, dohodnou se uživatelé o vzájemném vypořádání. Každý z nich je povinen vydat ostatním na požádání písemné potvrzení o tom, jak se vypořádá. Nedojde-li k dohodě, rozhodne na návrh některého z nich o vypořádání soud.

Společné užívání pozemku manžely

§ 214

Jestliže uzavřeli dohodu o osobním užívání pozemku za trvání manželství oba manželé anebo jeden z nich, vznikne jim právo společného užívání pozemku. Toto právo však nevznikne, uzavřeli dohodu jeden z manželů, kteří spolu trvale nežijí.

§ 215

(1) Zánikem manželství zanikne i právo společného užívání pozemku manžely.

(2) Zanikne-li manželství rozvodem a nedohodnou-li se manželé o tom, který z nich se stane uživatelem pozemku a jak se vypořádají, rozhodne na návrh některého z nich soud v rámci vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví.

(3) Ustanovení odstavce 2 platí též, zanikne-li za trvání manželství bezpodílové spoluvlastnictví manželů.

§ 216

O společném užívání pozemku manžely platí ustanovení § 211 až 213.

Užívání pozemku zastavěného

§ 217

Rodinný domek, rekreační chata nebo garáž vystavěné uživatelem na pozemku k tomu účelu určeném jsou v jeho osobním vlastnictví.

§ 218

(1) S převodem vlastnictví ke stavbě zřízené na pozemku přechází na nabyvatele stavby i právo osobního užívání pozemku.

(2) Nový vlastník stavby je povinen se s předchozím uživatelem pozemku vypořádat; přitom je třeba přihlídnout k výši úhrady, která byla za užívání zaplacená, jakož i k nákladům, které původní uživatel účelně vynaložil na trvalé zlepšení pozemku, popřípadě na jeho osázení. Dohoda o vypořádání je součástí smlouvy o převodu stavby.

§ 219

Právo osobního užívání pozemku, na němž je zřízena stavba, zanikne, přejde-li stavba do socialistického společenského vlastnictví. Právo osobního užívání musí být přitom vypořádáno.

§ 220

Jde-li o pozemek, na němž byla zřízena stavba, nelze použít ustanovení § 207 až 209.

Neoprávněná stavba

§ 221

Zřídí-li na pozemku stavbu občan, který není oprávněn pozemek užívat anebo který je oprávněn ho užívat k jinému účelu, rozhodne o vlastnictví ke stavbě soud. Stavebníkovi může však vlastnictví ke stavbě přiznat, jen jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné. Soud může též rozhodnout, že stavebník je povinen stavbu na svůj náklad odstranit.

ČÁST ČTVRTÁ

SLUŽBY

Hlava první

OBECNÁ USTANOVENÍ O POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB

§ 222

(1) Službami poskytují socialistické organizace občanům věcná plnění, výkony, jakož i jiná plnění k uspokojování jejich hmotných a kulturních potřeb.

(2) Ustanovení tohoto zákona o službách platí i pro služby poskytované podle zvláštních předpisů, pokud to jimi není vyloučeno.

§ 223

Organizace poskytující služby jsou povinny vytvářet předpoklady pro jejich poskytování tak, aby společensky odůvodněné požadavky občanů byly řádně a plynule uspokojovány.

§ 224

(1) Služby se poskytují na základě smluv nebo na základě jiných skutečností právními předpisy stanovených.

(2) Náleží-li poskytnutí služby k úkolům organizace, je organizace povinna ji na žádost občana poskytnout, ledaže by to nebylo v mezích jejich provozních možností (§ 223).

(3) Ustanovení o službách poskytovaných na základě smlouvy se použijí přiměřeně i pro služby poskytované na základě jiných skutečností, není-li zvláštní úprava.

§ 225

(1) Služby se poskytují jako služby placené, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní předpis, že se poskytují bezplatně.

(2) Jestliže občan zneužije služeb poskytnutých zcela nebo zčásti bezplatně, je povinen nahradit náklady, které tím organizací vznikly, i když z toho neměl majetkový prospěch.

§ 226

Organizace je povinna poskytnout službu tak, aby potřeba občana mohla být řádně uspokojena; vyžaduje-li to povaha služby, je organizace povinna občana o ní též správně a úplně informovat.

§ 227

Občan je povinen poskytnout organizaci součinnost, které je k provedení služby třeba. Jestliže občan potřebnou součinnost včas neposkytne, má organizace právo na náhradu nutných nákladů, které jí tím vznikly. Neposkytne-li občan součinnost ani v dodatečně přiměřené lhůtě dané mu organizací, může organizace kromě toho odstoupit od smlouvy.

§ 228

Převede-li organizace na občana poskytnutou službou vlastnictví k věci, nemohou být proti němu uplatněna práva jiných osob týkající se této věci. Totéž platí, jestliže občan poskytnutou službou nebude práva věc užívat.

Cena

§ 229

Cena se určí při uzavření smlouvy podle cenových předpisů.

§ 230

Byla-li cena dohodnuta podle rozpočtu, nesmí být bez souhlasu občana zvýšena. Práce a náklady do rozpočtu nezahrnuté lze účtovat jen tehdy, jestliže je občan písemně schválil nebo jestliže práce dodatečně písemně objednal.

§ 231

(1) Není-li možno cenu při uzavření smlouvy určit pevnou částkou, musí být určena alespoň odhadem. Zjistí-li organizace dodatečně, že bude nutno cenu určenou odhadem podstatně překročit, je povinna občana na to neprodleně písemně upozornit a sdělit mu nově určenou cenu; jinak nemá právo na zaplacení rozdílu v ceně.

(2) Občan je oprávněn po sdělení nově určené ceny od smlouvy odstoupit; odstoupí-li od smlouvy, je povinen zaplatit organizaci částku připadající na vykonanou práci a vzniklé náklady podle původně určené ceny, jen pokud měl z částečného plnění smlouvy majetkový prospěch. Odstoupením od smlouvy není dotčeno právo občana na náhradu škody.

(3) Neodstoupí-li občan od smlouvy bez zbytečného odkladu, je povinen zaplatit za poskytnutou službu nově určenou vyšší cenu.

§ 232

(1) Cena je splatná zpravidla v hotovosti po poskytnutí služby. Jestliže je to odůvodněno povahou služby nebo stanoveno zvláštním předpisem, může organizace požadovat zálohu nebo zaplacení ceny předem.

(2) Jestliže se cena za poskytnutou službu fakturuje, je občan povinen zaplatit cenu do sedmi dnů po doručení faktury, není-li zvláštním předpisem stanoveno jinak. V pochybnostech se má za to, že faktura byla občanovi doručena třetího dne po odeslání. Na splatnost musí být občan ve faktuře upozorněn. Kdy je organizace povinna fakturovat, stanoví zvláštní předpisy.

(3) Nezaplatí-li občan fakturovanou cenu za službu, na kterou se vztahuje povinnost organizace k fakturování, je povinen platit poplatek z prodlení. Je-li faktura nesprávná, není občan povinen poplatek z prodlení platit; je oprávněn požadovat vydání nové faktury.

Odpovědnost za provedení služeb a za škodu

§ 233

(1) Za řádné a včasné poskytnutí služeb odpovídají organizace způsoby v tomto zákoně stanovenými nebo účastníky dohodnutými.

(2) Je-li poskytnutím služby spojen přístup do bytů nebo k osobnímu majetku občanů, odpovídá organizace i za škodu způsobenou při této příležitosti zaviněním osob, kterých k poskytnutí služby použila. Ten, kdo škodu způsobil úmyslně, odpovídá za ni společně a nerozdílně s organizací.

(3) Odpovědnost stanovená zákonem nemůže být účastníky vyloučena ani omezena.

§ 234

(1) Občan má právo od smlouvy odstoupit, nebyla-li služba provedena ani v dodatečně přiměřené lhůtě, kterou poskytl. Odstoupí-li od smlouvy, je povinen zaplatit organizaci částku připadající na vykonanou práci a na vzniklé náklady, jen pokud měl z částečného plnění služby majetkový prospěch.

(2) Odstoupením od smlouvy není dotčeno právo na náhradu škody.

§ 235

(1) Byla-li služba poskytnuta vadně, má občan právo na bezplatné odstranění vady nebo na doplnění služby. Není-li to dobře možné, má právo na nové poskytnutí služby nebo na zrušení smlouvy, jestliže služba pro vadnost provedení nemůže řádně plnit svůj účel; v ostatních případech vadného provedení služby má občan právo na přiměřenou slevu.

(2) Právo na nové poskytnutí služby občanovi nepřisluší, jde-li o službu, která byla poskytnuta hromadně.

(3) Písemným prohlášením vydaným občanovi může organizace za poskytnutí služby převzít odpovědnost ve větším rozsahu, než je uvedeno v odstavci 1 a 2. V písemném prohlášení určí organizace podmínky a rozsah této odpovědnosti.

§ 236

(1) Práva z odpovědnosti za vady poskytnuté služby musí občan uplatnit u organizace bez zbytečného odkladu. Práva zaniknou, nebyla-li uplatněna do šesti měsíců od poskytnutí služby, pokud v tomto zákoně není pro jejich uplatnění stanovena lhůta jiná.

(2) Občan má právo na náhradu nutných nákladů, které mu vznikly v souvislosti s uplatněním práva z odpovědnosti za vady. Toto právo musí být uplatněno u organizace nejpozději do jednoho měsíce po uplynutí doby, do které musí být uplatněno právo z odpovědnosti za vady; jinak právo zanikne.

§ 237

Organizace odpovídá za poškození, ztrátu nebo zničení věcí, kterou k provedení služby od občana převzala, ledaže by ke škodě došlo i jinak.

§ 238

Organizace odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při poskytnutí služby použito; této odpovědnosti se nemůže zprostit.

Hlava druhá

PRODEJ V OBCHODĚ

§ 239

(1) Občan má právo, aby mu obchodní organizace prodala podle jeho výběru věci určené k prodeji.

(2) Z prodeje vzniká organizaci povinnost prodanou věc kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost věc převzít a zaplatit organizaci její cenu.

§ 240

Věci, u nichž to vyžaduje jejich povaha, jakož i věci, k jejichž prodeji je organizace určena, ale které běžně nevede, se prodávají na objednávku. Objednanou věc je organizace povinna opatřit v dohodnuté lhůtě, a není-li lhůta dohodnuta, ve lhůtě okolnostem přiměřené. Nestane-li se tak, je občan oprávněn od smlouvy odstoupit. Odstoupením kupujícího od smlouvy není dotčeno jeho právo na náhradu škody.

§ 241

(1) Je-li organizace podle dohody s občanem nebo podle povahy věci povinna dodat věc na místo občanem určené, je občan povinen převzít věc při dodání. V ostatních případech je občan povinen převzít věc při prodeji, nedohodne-li se s organizací jinak.

(2) Nepřevezme-li občan věc v době uvedené v odstavci 1, je organizace oprávněna požadovat poplatek za uskladnění; výši poplatku stanoví zvláštní předpis.

§ 242

Služby, které nejsou s prodejem věci obvykle poskytovány, musí být zvlášť dohodnuty.

§ 243

(1) Prodává se za hotové; jinak než za hotové se prodává jen v případech stanovených zvláštními předpisy.

(2) U věcí vystavených k prodeji musí být jejich ceny viditelně vyznačeny.

Jakost a množství

§ 244

Prodávaná věc musí mít požadovanou jakost, množství, míru nebo váhu a musí být bez vad, zejména musí odpovídat technickým normám. Při-

použít-li to povaha věci, má občan právo, aby byla věc před ním překontrolována nebo aby její činnost mu byla předvedena.

§ 245

Je-li třeba, aby při užívání věci byla zachována zvláštní pravidla, zejména řídí-li se užívání technickou normou, je organizace povinna občana s nimi seznámit, ledaže jde o pravidla obecně známá. Nesplní-li organizace tuto povinnost, je povinna nahradit občanovi škodu z toho vzniklou.

§ 246

Věci, které mají vady, jež nebrání, aby mohlo být věcí užíváno k určenému účelu, smějí být prodávány jen za nižší ceny; kupujícího je třeba upozornit, že věc má vadu a o jakou vadu jde, není-li to zřejmé již z povahy prodeje.

Odpovědnost za vady prodané věci

§ 247

(1) Organizace odpovídá za vady, které má prodaná věc při převzetí. U věcí použitých neodpovídá za vady vzniklé jejich použitím nebo opotřebením. U věcí prodávaných za nižší cenu neodpovídá za vadu, pro kterou byla sleva poskytnuta.

(2) Nejde-li o věci, které se rychle kazí, nebo o věci použité, odpovídá organizace i za vady, které se vyskytnou po převzetí věci v záruční době (záruka).

§ 248

(1) Záruční doba je šest měsíců; jde-li o prodej potravinářského zboží, je záruční doba osm dní, u prodeje krmiv tři týdny a u prodeje zvířat šest týdnů. Je-li na prodávané věci, jejím obalu nebo návodu k ní připojeném vyznačena lhůta, do které musí být věc použita, neskončí záruční doba před uplynutím této lhůty.

(2) U prodeje věcí, které jsou určeny k tomu, aby se jich užívalo po delší dobu, stanoví zvláštní předpisy záruční dobu delší než šest měsíců. Záruční doba přesahující šest měsíců se může týkat i jen některé součástky věci. Organizace je povinna vydat kupujícímu při prodeji záruční list s vyznačením záruční doby.

(3) Prohlášením v záručním listě vydaném občanovi může organizace poskytnout záruku přesahující rozsah záruky stanovené v tomto zákoně. V záručním listě určí organizace podmínky a rozsah této záruky.

§ 249

Záruční doby začínají běžet od převzetí věci kupujícími.

§ 250

Jde-li o vadu, kterou lze odstranit, má občan právo, aby byla bezplatně, včas a řádně odstraněna. Organizace je povinna odstranit vadu nejdéle ve lhůtě, která byla pro služby téhož druhu krajským národním výborem stanovena. Nebyla-li věc ještě použita, může občan namísto odstranění vady požadovat výměnu věci nebo, týká-li se vada jen součástky věci, výměnu součástky. Organizace může vždy namísto odstranění vady vyměnit vadnou věc za bezvadnou.

§ 251

⁽¹⁾ Jde-li o vadu, kterou nelze odstranit a která brání tomu, aby věc mohla být řádně užívána jako věc bez vady, má kupující právo na výměnu věci, anebo má právo smlouvu zrušit. Táž práva přísluší kupujícímu, jde-li sice o vady odstranitelné, jestliže však kupující nemůže pro opětovné vyskytnutí vady po opravě nebo pro větší počet vad věc řádně užívat.

⁽²⁾ Jde-li o jiné vady neodstranitelné, má kupující právo na přiměřenou slevu z ceny věci.

§ 252

Má-li věc prodávaná za nižší cenu nebo věc použitá vadu, za kterou organizace odpovídá (§ 247), má občan místo práva na výměnu věci právo na přiměřenou slevu.

§ 253

Práva z odpovědnosti za vady se uplatňují u obchodní organizace, kde věc byla koupena. Je-li však v záručním listě uvedena organizace určená k opravě, která je v místě obchodní organizace nebo v místě pro občana bližším, uplatní občan právo na opravu u organizace určené k opravě; tím uplatní právo ze záruky. Organizace k opravě určená je povinna opravu provést ve lhůtě, která pro služby téhož druhu byla stanovena krajským národním výborem.

§ 254

⁽¹⁾ Práva z odpovědnosti za vady věcí, pro které platí záruční doba, zaniknou, nebyla-li uplatněna v záruční době.

⁽²⁾ Práva z odpovědnosti za vady u věcí, které se rychle kazí, musí být uplatněna nejdéle v den následující po koupi věci a u věcí použitých nejdéle do šesti měsíců po jejich koupi; jinak práva zaniknou.

§ 255

⁽¹⁾ Doba od uplatnění práva z odpovědnosti za vady až do doby, kdy občan po skončení opravy byl povinen věc převzít, se do záruční doby

nepočítá. Organizace je povinna vydat kupujícímu potvrzení o tom, kdy právo uplatnil, jakož i o provedení opravy a o době jejího trvání.

⁽²⁾ Dojde-li k výměně, začne běžet záruční doba znovu od převzetí nové věci. Totéž platí, dojde-li k výměně součástky, na kterou byla poskytnuta záruka.

Prodej jinými než obchodními organizacemi

§ 256

Ustanovení § 239 odst. 2 a § 240 až 255 platí též, prodávají-li věci občanům jiné organizace než obchodní.

Hlava třetí

PŮJČOVÁNÍ VĚCÍ

§ 257

Smlouvou o půjčení věci vznikne občanovi právo věc po dohodnutou dobu užívat a povinnost zaplatit organizaci půjčovně.

§ 258

⁽¹⁾ Organizace je povinna předat občanovi věc ve stavu způsobilém k řádnému užívání. Ustanovení § 245 platí i pro užívání půjčené věci.

⁽²⁾ Má-li půjčená věc vadu, pro kterou jí nelze řádně užívat nebo která takové užívání ztěžuje, má občan právo, aby mu byla půjčena jiná věc sloužící témuž účelu. Nejde-li o půjčení bezplatné, má kromě toho právo na prominutí nebo slevu půjčovného za dobu, kdy věc nemohl pro její vadu řádně užívat buď vůbec, nebo jen za ztížených podmínek.

⁽³⁾ Právo na prominutí nebo slevu půjčovného musí být uplatněno u organizace nejpozději do vrácení věci; jinak právo zanikne.

§ 259

⁽¹⁾ Občan je oprávněn užívat půjčenou věc řádně a v souladu s účelem, jemuž slouží; je povinen chránit ji před poškozením, ztrátou nebo zničením.

⁽²⁾ Není-li dohodnuto jinak, nesmí občan přenechat věc k užívání jinému.

§ 260

⁽¹⁾ Za opotřebení věci způsobené řádným užíváním občan neodpovídá.

⁽²⁾ Dojde-li k poškození, ztrátě nebo zničení půjčené věci, je občan povinen ohlásit to organizaci bez zbytečného odkladu. Povinnost občana nahradit škodu se řídí ustanoveními tohoto zákona o odpovědnosti za škodu; občan však neodpovídá

za škodu, která vznikla tím, že organizace nesplnila povinnost uloženou ustanovením § 258 odst. 1 věty druhé.

§ 261

(1) Vrátil-li občan věc po době dohodnuté ve smlouvě, je povinen platit půjčovně až do vrácení věci. Bylo-li to dohodnuto, je při opožděném vrácení povinen zaplatit též poplatek z prodlení.

(2) Jestliže se půjčená věc ztratila nebo byla zničena, je občan povinen platit půjčovně a poplatek z prodlení, bylo-li jeho placení dohodnuto, dokud ztrátu nebo zničení organizací neohlásí nebo dokud se organizace o tom jinak nedozví.

(3) Občan má právo na slevu půjčovného a poplatku z prodlení, jestliže opožděným vrácením nebo ohlášením vzrostly půjčovně a poplatek z prodlení tak, že by jejich placení nebylo úměrné ceně věci. Jestliže na opožděném vrácení nebo ohlášení nenese vinu, není povinen půjčovně za dobu po uplynutí dohodnuté doby půjčení a poplatek z prodlení platit.

§ 262

(1) Věc půjčenou bezplatně je občan povinen vrátit, jakmile ji nepotřebuje, nejpozději však do konce určené doby půjčení.

(2) Organizace může požadovat vrácení věci půjčené bezplatně i před skončením určené doby půjčení, jestliže občan věc neužívá řádně nebo jestliže ji užívá v rozporu s účelem, kterému slouží.

(3) V půjčovních řádech může být stanoveno, že občan, který nevrátí věc půjčenou bezplatně včas, je povinen platit poplatek za opožděné vrácení; výši poplatku a způsob jeho placení určí půjčovní řád.

Hlava čtvrtá

ZHOTOVENÍ VĚCI NA ZAKÁZKU

§ 263

Smlouvou o zhotovení věci na zakázku vznikne občanovi právo, aby mu organizace podle jeho objednávky věc zhotovila, a povinnost zaplatit organizaci cenu služby.

§ 264

Není-li služba poskytnuta na počkání, je organizace povinna vydat občanovi o přijetí objednávky písemné potvrzení. Potvrzení musí obsahovat označení předmětu, rozsahu a jakosti služby, jakož i cenu a dobu provedení služby.

§ 265

Až do zhotovení věci může občan od smlouvy odstoupit; je však povinen zaplatit organizaci částku, která připadá na práce již provedené, pokud

organizace nemůže jejích výsledku jinak použít, a nahradit jí účelně vynaložené náklady. Tím nejsou dotčena ustanovení § 234 až 236.

§ 266

Poskytne-li občan řádně a včas potřebnou součinnost, avšak organizace v určený čas k provedení služby nepřistoupí, přísluší mu právo na náhradu nutných nákladů, které mu tím vznikly. Toto právo musí uplatnit u organizace nejpozději do jednoho měsíce od převzetí věci, odstoupí-li však z tohoto důvodu od smlouvy (§ 234), musí je uplatnit nejpozději do jednoho měsíce od odstoupení; jinak právo zanikne.

§ 267

(1) Má-li občanem dodaný materiál nedostatky, které brání řádnému zhotovení věci na zakázku, je organizace povinna občana na to bez zbytečného odkladu upozornit. Tutéž povinnost má organizace i tehdy, žádá-li občan, aby služba byla provedena podle pokynů, které jsou nevhodné.

(2) Trvá-li občan přes upozornění organizace na objednavce, může organizace od smlouvy odstoupit.

Provedení služby

§ 268

(1) Organizace je povinna zhotovit věc podle smlouvy, řádně a v dohodnuté době. Krajský národní výbor může stanovit pro některé druhy služeb, že tato doba nesmí být delší než lhůta, kterou určil. Jestliže je pro provedení stanovena technická norma, musí provedení odpovídat této normě.

(2) Ustanovení § 245 platí i pro užívání věci zhotovené na zakázku.

§ 269

Trvá-li občan na provedení služby, která nebyla poskytnuta včas, má právo na slevu z ceny; podmínky a rozsah slev stanoví prováděcí předpis.

Odpovědnost za vady

§ 270

(1) Organizace odpovídá za vady, které má věc na zakázku zhotovená při převzetí občanem, jakož i za vady, které se vyskytnou po převzetí věci v záruční době. Stejně odpovídá za to, že věc má vlastnosti občanem při zakázce vymíněné.

(2) Organizace odpovídá za vady provedené zakázky, jejichž příčinou je vadnost materiálu dodaného občanem či nevhodnost jeho pokynů, jestliže občana na vadnost materiálu či nevhodnost jeho pokynů neupozornila.

§ 271

(1) Záruční doba je šest měsíců, u zhotovení stavby osmnáct měsíců.

(2) U věcí, které jsou určeny k tomu, aby se jich užívalo po delší dobu, stanoví zvláštní předpisy záruční dobu delší než šest měsíců; záruční doba přesahující šest měsíců se může týkat i jen některé součástky. Organizace je povinna vydat občanovi záruční list s vyznačením záruční doby.

(3) Prohlášením v záručním listě vydaném občanovi může organizace poskytnout záruku přesahující rozsah záruky stanovené v tomto zákoně. V záručním listě určí organizace podmínky a rozsah této záruky.

§ 272

Záruční doba začíná běžet od převzetí věci. Převzal-li občan věc až po dni, do kterého měl povinnost ji převzít, běží záruční doba již ode dne, kdy měl tuto povinnost.

§ 273

(1) Jde-li o vadu, kterou lze odstranit, je občan oprávněn požadovat bezplatné odstranění vady. Organizace je povinna odstranit vadu nejdéle ve lhůtě, která byla pro služby téhož druhu krajským národním výborem stanovena.

(2) Jde-li o vadu, kterou nelze odstranit a která brání tomu, aby věc mohla být podle objednávky řádně užívána jako věc bez vady, má občan právo na zrušení smlouvy. Totéž právo mu přísluší u vad odstranitelných, jestliže pro opětné vyskytnutí vady po opravě nebo pro větší počet vad nemůže věc řádně užívat. Jde-li o vadu neodstranitelnou, která však nebrání řádnému užívání věci podle objednávky, má občan právo na přiměřenou slevu.

§ 274

Práva z odpovědnosti za vady musí být uplatněna u organizace v záruční době; jinak práva zaniknou. Doba od uplatnění práva ze záruky až do provedení opravy se do záruční doby nepočítá. Organizace je povinna vydat občanovi potvrzení o tom, kdy právo uplatnil, jakož i o provedení opravy a o době jejího trvání.

Převzetí věci

§ 275

(1) Občan je povinen převzít věc nejpozději do jednoho měsíce od uplynutí doby, kdy služba měla být provedena, a byla-li služba skončena později, do jednoho měsíce od vyrozumění o jejím skončení. Neučiní-li tak, je povinen zaplatit poplatek za uskladnění.

(2) O věci, kterou občan nepřevzal ve lhůtě uvedené v odstavci 1, platí ustanovení § 282 odst. 2 a 3 o nevyzvednutých věcech.

Hlava pátá

OPRAVA A ÚPRAVA VĚCI

§ 276

Smlouvou o opravě nebo úpravě věci vznikne občanovi právo, aby mu organizace podle jeho objednávky provedla opravu nebo úpravu věci; organizací vznikne právo, aby jí občan zaplatil cenu služby.

Provedení služby

§ 277

Organizace je povinna provést opravu nebo úpravu věci podle smlouvy, řádně a v dohodnuté době. Krajský národní výbor může stanovit pro některé druhy oprav a úprav, že tato doba nesmí být delší než lhůta, kterou určil. Jestliže je pro provedení stanovena technická norma, musí provedení odpovídat této normě.

§ 278

(1) Organizace má právo zdržet si věc, která byla předmětem služby, dokud občan cenu služby nezaplatí. Toto právo organizací nepřísluší, je-li cena organizací požadovaná sporná a občan ji zajišťuje složením do notářské úschovy.

(2) Zadržanou věc je organizace povinna řádně opatřovat; má právo na náhradu nutných nákladů, které jí opatrováním vznikly.

Odpovědnost za vady

§ 279

(1) Organizace odpovídá za vady, které má provedená oprava nebo úprava při převzetí věci občanem po provedené službě, jakož i za vady, které se vyskytnou po převzetí věci v záruční době.

(2) Organizace odpovídá také za vady, jejichž příčinou je vadnost věci, která má být opravena nebo upravena, či nevhodnost pokynů občana, jestliže ho na vadnost věci či na nevhodnost pokynů neupozornila.

§ 280

(1) Záruční doba je tři měsíce, není-li zvláštními předpisy stanoveno jinak; u stavebních prací je záruční doba osmnáct měsíců.

(2) Jestliže účelem opravy nebo úpravy je, aby věc mohla být i nadále po delší dobu užívána, stanoví zvláštní předpisy pro opravu nebo úpravu věci záruční dobu delší než tři měsíce; záruční doba přesahující tři měsíce se může týkat i jen některé součástky. Organizace je povinna vydat občanovi záruční list s vyznačením záruční doby.

(3) Prohlášením v záručním listě vydaném občanovi může organizace poskytnout záruku přesahující rozsah záruky stanovené v tomto zákoně. V záručním listě určí organizace podmínky a rozsah této záruky.

§ 281

[1] Je-li věc opravena nebo upravena vadně, má občan právo na bezplatné odstranění vady. Organizace je povinna vadu odstranit nejdéle ve lhůtě, která byla pro služby téhož druhu krajským národním výborem stanovena. Nelze-li vadu odstranit, nebo neodstraní-li ji organizace v určené lhůtě, anebo vyskytne-li se vada znovu, má občan právo na zrušení smlouvy nebo na přiměřené snížení ceny služby.

[2] Práva z odpovědnosti za vady musí být uplatněna u organizace v záruční době; jinak práva zaniknou. Doba od uplatnění práva až do provedení opravy nebo úpravy se do záruční doby nepočítá. Organizace je povinna vydat občanovi potvrzení o tom, kdy právo uplatnil, jakož i o provedení opravy nebo úpravy a o době jejího trvání.

Nevyzvednuté věci

§ 282

[1] Občan je povinen vyzvednout si věc nejpozději do jednoho měsíce od uplynutí doby, kdy služba měla být provedena, a byla-li služba skončena později, do jednoho měsíce od vyrozumění o jejím skončení. Neučiní-li tak, je povinen zaplatit poplatek za uskladnění.

[2] Nevyzvedne-li si občan věc ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy byl povinen ji vyzvednout, má organizace právo věc prodat. Je-li organizací známa adresa občana a jde-li o věc větší hodnoty, je organizace povinna o zamýšleném prodeji občana předem písemně vyrozumět a poskytnout mu přiměřenou dodatečnou lhůtu k vyzvednutí věci.

[3] Dojde-li k prodeji nevyzvednuté věci, vyplatí organizace občanovi výtěžek prodeje po odečtení ceny služby, poplatku za uskladnění a nákladů prodeje. Právo na výtěžek prodeje musí občan uplatnit u organizace do jednoho roku od prodeje věci; jinak právo zanikne.

§ 283

Ustanovení § 264 až 267, 269 a 272 platí i pro opravy a úpravy věci.

Hlava šestá

OBSTARAVATELSKÉ SLUŽBY

§ 284

Smlouvou o poskytnutí obstaravatelské služby vznikne občanovi právo, aby mu organizace obstarala poskytnutí požadované služby jinou organizací nebo aby jinak obstarala jeho záležitost; organizací vznikne právo, aby jí občan zaplatil cenu služby.

§ 285

O uzavření smlouvy musí organizace vydat občanovi písemné potvrzení, v němž je třeba uvést předmět služby, jakož i cenu a dobu jejího provedení.

§ 286

Občan může až do poskytnutí obstaravatelské služby od smlouvy odstoupit; musí však organizaci nahradit účelně vynaložené náklady a jinou újmu organizací tím vzniklou, pokud ji organizace nemohla zabránit. Tím nejsou dotčena ustanovení § 234 až 236.

§ 287

Organizace je povinna při obstarávání dbát přikazů občana; odchýlit se od nich může jen tehdy, jestliže je to v zájmu občana nutné a nemůže-li včas dosáhnout jeho souhlasu.

§ 288

Bylo-li obstaráno poskytnutí služby jinou organizací a nebyla-li tato služba poskytnuta řádně, odpovídají za vady obě organizace; občan může uplatnit právo z odpovědnosti za vady u kterékoli z nich. O způsobu a rozsahu odpovědnosti platí ustanovení vztahující se na služby, které byly předmětem obstarání.

Obstarání prodeje věci

§ 289

Smlouvou o obstarání prodeje věci vznikne občanovi právo, aby organizace od něho věc do prodeje svěřenou převzala a provedla opatření k prodeji potřebná.

§ 290

O uzavření smlouvy musí organizace vydat občanovi písemné potvrzení, v němž je třeba uvést cenu, za kterou věc má být prodána, odměnu organizace za obstarání prodeje a poplatek pro případ odstoupení od smlouvy (§ 291).

§ 291

Odstoupí-li občan od smlouvy před uplynutím třiceti dnů ode dne, kdy organizace věc do prodeje převzala, je povinen zaplatit organizaci poplatek ve výši stanovené zvláštním předpisem.

§ 292

[1] Organizace má právo na odměnu, jen došlo-li k prodeji svěřené věci.

[2] Občan má právo, aby mu organizace vyplatila po srážce odměny částku, za kterou věc prodala.

§ 293

Cena věci svěřené do prodeje, včetně odměny organizace, se určí podle cenových předpisů. Nelze-li cenu takto určit, určí se cena odhadem.

§ 294

Neprodá-li organizace věc do tří měsíců ode dne, kdy byla svěřena do prodeje, smlouva se ruší, nebylo-li mezi občanem a organizací dohodnuto jinak.

§ 295

(1) Při prodeji věci svěřené do prodeje odpovídá kupujícímu za vady věci organizace, která prodej obstarala; přitom odpovídá i za to, že prodaná věc má vlastnosti organizací při prodeji uvedené.

(2) Jinak platí pro tuto odpovědnost obdobně ustanovení týkající se prodeje použitých věcí.

Úschova

§ 296

(1) Smlouvou o úschově vznikne občanovi právo, aby organizace věc od něho do úschovy převzato řádně opatrovala.

(2) Ve smlouvě lze dohodnout, že organizace může předat věc do úschovy další organizaci.

§ 297

Občan je povinen kromě ceny služby nahradit organizaci nutné náklady, které na věc při jejím opatrování učinil.

§ 298

Jestliže to bylo účastníky dohodnuto, může organizace smlouvu o úschově vypovědět i před uplynutím dohodnuté doby úschovy.

§ 299

Občan je oprávněn požadovat vrácení věci i před uplynutím dohodnuté doby úschovy. Ustanovení § 286 tím není dotčeno.

Hlava sedmá

UBYTOVACÍ SLUŽBY

§ 300

(1) Ze smlouvy o poskytnutí ubytovací služby vznikne občanovi právo, aby mu organizace poskytla přechodné ubytování na dobu dohodnutou nebo na dobu vyplývající z účelu ubytování v zařízení k tomu určeném (hotely, noclehárny, ubytovny a jiná zařízení).

(2) Za poskytnutí ubytování a služby s ním spojené je občan povinen platit organizaci cenu ve lhůtách stanovených ubytovacími řády.

§ 301

Občan má právo užívat prostory, které mu k ubytování byly vyhrazeny, jakož i užívat společně prostory ubytovacího zařízení a používat služeb, jejichž poskytování je s ubytováním spojeno.

§ 302

Organizace je povinna odevzdat občanovi prostory jemu k ubytování vyhrazené ve stavu způsobilém pro řádné užívání a zajistit mu nerušený výkon jeho práv s ubytováním spojených.

§ 303

Občan je povinen užívat prostory jemu k ubytování vyhrazené a služby s ubytováním spojené řádně; v těchto prostorách nesmí občan bez souhlasu organizace provádět žádné podstatné změny.

§ 304

O odpovědnosti organizace za věci vnesené do prostor organizace ubytovaným občanem nebo pro něj platí ustanovení § 433 až 436.

§ 305

(1) Občan může od smlouvy před uplynutím dohodnuté doby odstoupit, je však povinen nahradit organizaci újmu vzniklou z předčasného zrušení ubytování, pokud jí organizace nemohla zabránit. Tím nejsou dotčena ustanovení § 234 až 236.

(2) Organizace může od smlouvy před uplynutím dohodnuté doby odstoupit, jestliže občan v ubytovacím zařízení přes výstrahu hrubě porušuje zásady socialistického soužití nebo jinak hrubě porušuje své povinnosti ze smlouvy.

§ 306

Bližší úpravu užívání ubytovacích prostor a zařízení, jakož i používání jiných služeb s ubytováním spojených stanoví ubytovací řády.

Hlava osmá

PŘEPRAVNÍ SLUŽBY

Oddíl první

Osobní přeprava

§ 307

Občan, který za stanovené jízdné použije dopravního prostředku, má právo, aby ho dopravní organizace nebo jiná organizace k tomu oprávněná (dopravce) přepravila do místa určení řádně a včas.

§ 308

Dopravce je povinen starat se při přepravě zejména o bezpečnost a pohodlí cestujících a při hromadné přepravě jim umožnit používání společenských a kulturních zařízení.

§ 309

(1) Má-li cestující zavazadlo, přepravuje je dopravce buď společně s ním a pod jeho dohledem, nebo odděleně.

(2) Je-li zavazadlo přepravováno odděleně, je dopravce povinen dbát, aby bylo přepraveno do místa určení nejpozději ve stejnou dobu s cestujícím.

Odpovědnost

§ 310

(1) Při pravidelné přepravě osob stanoví přepravní řády, jaká práva má cestující vůči dopravci, jestliže přeprava nebyla provedena včas.

(2) Při nepravidelné přepravě osob je dopravce povinen nahradit škodu vzniklou cestujícím tím, že přeprava nebyla provedena vůbec nebo že nebyla provedena včas; podmínky a rozsah náhrady stanoví přepravní řády.

(3) Práva podle odstavce 1 a 2 musí cestující uplatnit u organizace bez zbytečného odkladu; nebyla-li práva uplatněna nejpozději do šesti měsíců, zaniknou.

§ 311

(1) Vznikne-li cestujícím za přepravy škoda na zdraví nebo škoda na zavazadlech přepravovaných společně s ním či na věcech, které měl u sebe, odpovídá za ni dopravce podle ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků (§ 427 až 431).

(2) Za škodu způsobenou přepravou na zavazadlech přepravovaných odděleně od cestujícího odpovídá dopravce podle ustanovení o odpovědnosti při nákladní přepravě.

Oddíl druhý**Nákladní přeprava**

§ 312

(1) Občan (odesílatel) má právo, aby mu dopravce za přepravné zásilku přepravil do určeného místa a vydal jí určenému příjemci.

(2) Odesílatel je povinen dopravci na požádání objednavku přepravy písemně potvrdit.

(3) Dopravce je povinen na požádání odesílatele převzetí zásilky písemně potvrdit.

§ 313

(1) Až do vydání zásilky příjemci má odesílatel právo dávat za podmínek stanovených přepravními řády dopravci nové příkazy.

(2) Kdy a za jakých podmínek právo dávat dopravci nové příkazy přísluší příjemci, stanoví přepravní řády.

§ 314

Dopravce je povinen provést přepravu s odbornou péčí a ve stanovené lhůtě.

§ 315

(1) Dopravce může užít k provedení přepravy i jiných organizací; přítom odpovídá, jako by přepravu provedl sám.

(2) Provádí-li přepravu společně několik dopravců podle přepravního řádu jako přepravu sdruženou, stanoví přepravní řády, který z dopravců a za jakých podmínek za tuto přepravu odpovídá.

Odpovědnost

§ 316

(1) Dopravce odpovídá za škodu, která vznikla na přepravované zásilce v době od převzetí k přepravě až do vydání, ledaže škoda byla způsobena odesílatelem nebo příjemcem, vadností zásilky, jejího obalu nebo balení, zvláštní povahou zásilky anebo okolností, kterou nemohl dopravce odvrátit.

(2) Přepravní řády mohou stanovit, za jakých podmínek se má za to, že škoda vznikla některou z příčin uvedených v odstavci 1.

(3) Na škody vzniklé na přepravovaných zásilkách se nevztahují ustanovení § 427 až 431.

§ 317

(1) Při ztrátě nebo zničení zásilky je dopravce povinen nahradit cenu, kterou měla ztracená nebo zničená zásilka v době, kdy byla převzata k přepravě. Kromě toho je povinen nést účelně vynaložené náklady vzniklé v souvislosti s přepravou ztracené nebo zničené zásilky. Při poškození nebo částečné ztrátě zásilky hradí dopravce částku, o kterou byla zásilka znehodnocena; je-li účelné provést opravu, hradí dopravce náklady opravy.

(2) Za jiné škody z nákladní přepravy, než jsou škody na přepravované zásilce, odpovídá dopravce, jen byly-li způsobeny překročením dodací lhůty; podmínky a rozsah náhrady stanoví přepravní řády.

§ 318

Právo na náhradu škody musí občan uplatnit u dopravce do šesti měsíců od vydání zásilky příjemci, nebo jestliže k vydání zásilky nedošlo, do šesti měsíců od převzetí zásilky k přepravě; jinak právo zanikne.

Oddíl třetí

Společná ustanovení

§ 319

Zvláštní přepravní předpisy

Podrobnější úpravu osobní a nákladní přepravy stanoví zvláštní přepravní předpisy, zejména přepravní řády a tarify. V rámci této úpravy mohou přepravní řády též převzít ustanovení platná v mezinárodní přepravě pro přepravu vnitrostátní; odpovědnost za škodu na zdraví stanovená tímto zákonem nesmí být omezena.

§ 320

Nevyzvednuté zásilky

[1] O nevyzvednutých (neodebraných) zásilkách platí ustanovení § 282 odst. 2 a 3.

[2] Přepravní řády mohou stanovit pro vyzvednutí (odebrání) některých zásilek, zejména věcí nebezpečné povahy nebo věcí, které se rychle kazí, lhůty kratší než 6 měsíců.

Hlava devátá

PRÁVNÍ POMOC ADVOKÁTNÍ ORGANIZACE

§ 321

[1] Smlouvou o poskytnutí právní pomoci uzavřenou s advokátní organizací vznikne občanovi právo, aby mu byla advokátem, kterého si z pracovníků organizace zvolí a kterému udělí plnou moc, poskytnuta právní pomoc k ochraně jeho práv a oprávněných zájmů. Je-li podle zákona advokát občanovi ustanoven, vznikne právo na poskytnutí právní pomoci tímto ustanovením.

[2] Organizace má právo na zaplacení odměny a na náhradu účelně vynaložených nákladů. Občan má však právo, aby mu právní pomoc byla poskytnuta zčásti nebo zcela bezplatně, jestliže je to odůvodněno jeho osobními a majetkovými poměry nebo jsou-li pro to jiné důvody hodné zvláštního zřetele.

§ 322

[1] Občan má právo od smlouvy o poskytnutí právní pomoci kdykoli odstoupit; je však povinen zaplatit organizaci odměnu připadající na úkony již provedené a účelně vynaložené náklady do té doby vzniklé.

[2] Organizace je oprávněna odstoupit od smlouvy jen ze závažných důvodů. Odstoupí-li organizace od smlouvy, musí být po dobu patnácti dnů od odstoupení prováděny ještě neodkladné úkony právní pomoci, neučiní-li občan jiné opatření.

§ 323

Jestliže advokát, kterého si občan zvolil, zemře nebo ztratí způsobilost k poskytování právní pomoci, poskytne právní pomoc advokát, kterého organizace k tomu ustanoví, nezafidil-li občan jinak.

§ 324

Bližší úpravu poskytování právní pomoci stanoví zákon o advokacii.

Hlava desátá

PENĚŽNÍ SLUŽBY

Oddíl první

Vklady

§ 325

[1] Občan má právo, aby spořitelna nebo jiná peněžní organizace k tomu určená přijímala od něho vklady na vkladní knížku nebo, vede-li běžné účty, i vklady na běžný účet.

[2] Vkladový vztah mezi občanem a organizací vznikne tím, že organizace na návrh občana přijme od něho vklad na vkladní knížku nebo na běžný účet; jde-li o cestovní vkladní knížku nebo o zřízení běžného účtu, musí být návrh písemný.

§ 326

[1] Občan má právo s vkladem nakládat. Má dále právo na úroky nebo jiné majetkové výhody, pokud to stanoví prováděcí předpisy.

[2] Organizace je povinna na příkaz občana provádět z vkladu výplaty, popřípadě celý vklad vrátit. Má právo na náhradu nutných nákladů poskytnutím služeb vzniklých.

[3] Organizace nesmí provádět výplaty, obdržela-li úřední zákaz nebo má-li důvodné podezření z trestného činu týkajícího se vkladu.

§ 327

Za vklady, úroky a jiné majetkové výhody občanů u státních peněžních ústavů ručí stát.

Vklady na vkladních knížkách

§ 328

[1] Přijetí vkladu potvrdí organizace vkladní knížkou; ve vkladní knížce se vyznačují změny ve výši vkladu, jakož i jiné skutečnosti vkladu se týkající.

[2] Není-li prokázána jiná výše vkladu, je rozhodný zápis ve vkladní knížce.

§ 329

Vkladní knížka může být vystavena na doručitele nebo na jméno.

§ 330

{1} Bez předložení vkladní knížky nelze s vkladem nakládat.

{2} S vkladem na vkladní knížce na doručitele je oprávněn nakládat každý, kdo jí předloží.

{3} S vkladem na vkladní knížce na jméno je oprávněn nakládat ten, na jehož jméno, příjmení a adresu je vkladní knížka vystavena. S vkladem na cestovní vkladní knížce je však ve stanovených případech oprávněn nakládat každý, kdo předloží vkladní knížku a průkazní lístek.

§ 331

{1} V dohodě s organizací může občan výplatu i jiné nakládání s vkladem učinit závislým na sdělení hesla nebo na jiné podmínce. Podmínky, na nichž lze učinit nakládání s vkladem závislým, stanoví prováděcí předpis.

{2} Nezná-li ten, kdo vkladní knížku předkládá, její heslo, musí prokázat, že je jejím vlastníkem.

§ 332

{1} Jestliže se vkladní knížka ztratí nebo zničí, může občan s vkladem nakládat, jen prohlásí-li organizace na jeho návrh či na návrh toho, kdo má na tom právní zájem, vkladní knížku za umořenou.

{2} Po umoření vydá organizace navrhovateli novou vkladní knížku nebo na požádání vyplatí celý vklad.

{3} Prováděcí předpis stanoví, v kterých případech může organizace provést výplatu vkladu nebo vydat novou vkladní knížku i bez umoření původní vkladní knížky, je-li jí oprávněný znám.

§ 333

Jestliže občan po dvacet let s vkladem nenakládal ani nepředložil vkladní knížku organizaci k doplnění záznamů, ruší se vkladový vztah uplynutím této doby; občan má právo na výplatu zůstatku zrušeného vkladu.

Vklady na běžných účtech

§ 334

Běžný účet je určen k tomu, aby na něj občan ukládal peníze a přijímal platby a aby z něho byly podle jeho příkazu prováděny výplaty a platby. Pro více občanů lze zřídit společný běžný účet.

§ 335

{1} Běžný účet se označí jménem, příjmením a adresou vkladatele.

{2} Vkladatel je povinen organizaci sdělovat změny údajů obsažených v označení běžného účtu.

§ 336

Vkladatel nakládá s vkladem na běžném účtu vlastnoručně podepsanými písemnými příkazy.

§ 337

Zástupce může za vkladatele nakládat s vkladem jen na základě písemné plné moci, která ho k tomu výslovně opravňuje. Není-li plná moc vystavena před organizací nebo není-li podpis zmocnitel organizaci znám, musí být podpis na plné moci ověřen.

§ 338

{1} Není-li prokázána jiná výše vkladu, je rozhodný zůstatek vykázaný v účetních knihách organizace.

{2} Organizace je povinna vkladateli nejpozději 31. března každého roku oznámit zůstatek vkladu na běžném účtu, který je vykázan v jejích účetních knihách k poslednímu dni předcházejícího roku.

{3} Jestliže vkladatel nesprávnost zůstatku, který byl vykázan v účetních knihách organizace k poslednímu dni kalendářního roku, nenamítne do tří roků od tohoto dne a jestliže ani organizace v téže lhůtě zůstatek neopraví a opravu vkladateli nesdělí, platí vykázaný zůstatek za správný.

§ 339

{1} Vkladatel může běžný účet kdykoli zrušit.

{2} Organizace je oprávněna běžný účet zrušit, jestliže po pět let nedošlo k vkladu na běžný účet nebo k výplatě z něho, anebo přestala-li organizace vklady na běžném účtu vést.

{3} Zruší-li se běžný účet, má vkladatel právo na výplatu zůstatku zrušeného běžného účtu.

§ 340

Ustanovení o běžném účtu platí též pro běžné účty zřizované podle zvláštních předpisů, pokud tyto předpisy neobsahují odchýlnou úpravu.

Oddíl druhý

Půjčky

§ 341

{1} Smlouvou o půjčce vznikne občanovi právo, aby mu organizace poskytla peněžitou půjčku pro účel, jemuž má půjčka sloužit.

{2} Smlouva o půjčce musí mít písemnou formu.

§ 342

Organizace plní svou povinnost ze smlouvy především tím, že za občana splní podle účelu půjčky

jeho platební povinnosti; občanovi vyplatí půjčenou částku, jen bylo-li to dohodnuto, nebo vyžádá-li to povaha věci.

§ 343

(1) Občan je povinen půjčenou částku organizací splatit v dohodnuté lhůtě a zaplatit jí úroky podle sazeb, které stanoví prováděcí předpis. Je oprávněn splatit půjčenou částku i před smlouvenou lhůtou.

(2) Ve smlouvě lze dohodnout, že organizace má právo přepisovat úroky k pohledávce; připsáním se úroky stávají součástí pohledávky.

§ 344

Použije-li občan půjčené částky bez souhlasu organizace na jiný než smlouvený účel, je organizace oprávněna požadovat na něm její splacení před uplynutím dohodnuté lhůty.

Hlava jedenáctá

POJIŠTĚNÍ

Oddíl první

Společná ustanovení

§ 345

Pojištěním se zabezpečuje občanům právo na výplatu peněžních prostředků k úhradě potřeb, které vznikají z nahodilých událostí.

§ 346

Ke vzniku pojištění je třeba, aby mezi občanem a pojišťovnou byla uzavřena pojistná smlouva (pojištění smluvní), nestanoví-li zvláštní předpis, že pojištění vznikne na základě jiné skutečnosti (pojištění zákonné).

§ 347

Pojistit lze:

- a) majetek pro případ jeho poškození, zničení, ztráty, odcizení nebo jiných škod, které na něm vzniknou (pojištění majetku);
- b) občana pro případ jeho tělesného poškození, smrti, dožití určitého věku nebo pro případ jiné pojistné události (pojištění osob);
- c) odpovědnost za škodu vzniklou na životě a zdraví nebo na věci, popřípadě odpovědnost za jinou majetkovou škodu (pojištění odpovědnosti za škodu).

§ 348

Pro právní úkony týkající se pojištění je zapotřebí písemné formy, není-li v tomto zákoně nebo v pojistných podmínkách stanoveno jinak.

Oddíl druhý

Pojistná smlouva

Uzavření pojistné smlouvy

§ 349

(1) K uzavření smlouvy je třeba, aby návrh byl přijat ve lhůtě, kterou navrhovatel určil, a neurčil-li ji, do jednoho měsíce ode dne, kdy druhý účastník návrh obdržel. Smlouva je uzavřena okamžikem, kdy navrhovatel obdrží sdělení o přijetí svého návrhu.

(2) Návrh pojišťovny lze přijmout též zaplacením pojistného ve výši uvedené v návrhu, jestliže se tak stane ve lhůtě podle odstavce 1; smlouva je v takovém případě uzavřena, jakmile bylo pojistné zaplaceno.

§ 350

(1) Kdo s pojišťovnou uzavírá pojistnou smlouvu, je povinen odpovědět pravdivě a úplně na všechny písemné dotazy pojišťovny týkající se sjednáváného pojištění. To platí též, jde-li o změnu pojištění.

(2) Tuto povinnost má i ten, na jehož majetek, život nebo zdraví anebo odpovědnost za škody se má pojištění vztahovat, i když smlouvu sám neuzavírá.

§ 351

(1) Podrobnější úpravu pojištění stanoví pojistné podmínky.

(2) Od pojistných podmínek se mohou účastníci odchýlit, jen pokud to v nich není vyloučeno.

§ 352

Pojistnou smlouvu, ze které má být oprávněn občan, může s pojišťovnou uzavřít též socialistická organizace; pojistné podmínky stanoví, pokud je při tomto pojištění možné se odchýlit od ustanovení tohoto zákona.

Práva a povinnosti z pojištění

§ 353

Povinnost pojišťovny plnit a její právo na pojistné vznikne prvním dnem po uzavření smlouvy, nebylo-li účastníky dohodnuto, že vznikne již uzavřením smlouvy nebo později.

§ 354

(1) Kdo pojistnou smlouvu s pojišťovnou uzavřel, je povinen platit pojistné, a to za dohodnuté pojistné období (běžné pojistné); lze též dohodnout, že pojistné bude zaplaceno najednou za celou dobu, na kterou bylo pojištění sjednáno (jednorázové pojistné).

(2) Nebylo-li dohodnuto jinak, je běžné pojistné splatné prvního dne pojistného období a jednorázové pojistné dnem počátku pojištění.

(3) Pojistné podmínky mohou stanovit, kdy je ten, kdo smlouvu uzavřel, zproštěn povinností platit pojistné, aniž je tím dotčena výše plnění pojistovny.

§ 355

(1) Právo na plnění má, pokud není v tomto zákoně nebo v pojistných podmínkách stanoveno jinak, ten, na jehož majetek, život nebo zdraví anebo na jehož odpovědnost za škody se pojištění vztahuje (pojištěný).

(2) Právo na plnění vznikne, nastane-li skutečnost, se kterou je spojen vznik povinnosti pojistovny plnit (pojistná událost).

(3) Plnění je splatné do patnácti dnů, jakmile pojistovna skončila šetření nutné k zjištění rozsahu povinnosti pojistovny plnit. Šetření musí být provedeno bez zbytečného odkladu; nemůže-li být skončeno do jednoho měsíce po tom, kdy se pojistovna o pojistné události dozvěděla, je pojistovna povinna poskytnout pojištěnému na požádání přiměřenou zálohu.

§ 358

Pojistovna je oprávněna plnění ze smlouvy přiměřeně snížit, jestliže na základě vědomě nepravdivé nebo neúplné odpovědi (§ 350) bylo určeno nižší pojistné.

§ 357

(1) Pojištěný je povinen zachovávat povinnosti, které byly dohodnuty nebo které jsou v tomto zákoně anebo v pojistných podmínkách stanoveny za tím účelem, aby se rozsah následků pojistné události nevětšoval.

(2) Kdo má právo na plnění, je povinen bez zbytečného odkladu pojistovně písemně oznámit, že nastala pojistná událost, dát pravdivé vysvětlení o jejím vzniku a rozsahu jejích následků a předložit potřebné doklady, které si pojistovna vyžádá. Pojistné podmínky mohou mu uložit i další povinnosti.

(3) Mělo-li vědomě porušení povinností uvedených v odstavci 1 a 2 podstatný vliv na zvětšení rozsahu následků pojistné události, je pojistovna oprávněna plnění ze smlouvy snížit podle toho, jaký vliv mělo toto porušení na rozsah její povinnosti plnit.

Zánik pojištění

§ 358

(1) Pojištění, u kterého je sjednáno běžné pojistné, zanikne výpovědí ke konci pojistného období; výpověď musí být dána aspoň šest týdnů před jeho uplynutím.

(2) Lze též dohodnout, že pojištění může vy-
povědět každý z účastníků do dvou měsíců po uzavření smlouvy. Výpovědní lhůta je osmídená; jejím uplynutím pojištění zanikne.

(3) Pojistovna nemůže podle odstavce 1 vypovědět pojištění osob s výjimkou pojištění pro případ úrazu.

§ 359

Pojištění zanikne rovněž tím, že pojistné za první pojistné období nebo jednorázové pojistné nebylo zapláceno do tří měsíců anebo pojistné za další pojistné období nebylo zapláceno do šesti měsíců od jeho splatnosti; tyto lhůty lze dohodou prodloužit. Pojištění zanikne uplynutím příslušné lhůty. Totéž platí, byla-li zaplácena jen část pojistného.

§ 360

(1) Při vědomém porušení povinností uvedených v ustanovení § 350 může pojistovna od smlouvy odstoupit, jestliže při pravdivém a úplném zodpovězení dotazů by smlouvu neuzavřela. Toto právo může pojistovna uplatnit do tří měsíců ode dne, kdy takovou skutečnost zjistila; jinak právo zanikne.

(2) Dozví-li se pojistovna až po pojistné události, že její příčinou je skutečnost, kterou pro vědomě nepravdivé nebo neúplné odpovědi neumožila, zjistit při sjednávání pojištění a která pro uzavření smlouvy byla podstatná, je oprávněna plnění ze smlouvy odmítnout; odmítnutím plnění pojištění zanikne.

§ 361

(1) Pojistovna má právo na pojistné za dobu do zániku pojištění.

(2) Zanikne-li pojištění před uplynutím doby, za kterou bylo pojistné zapláceno, je pojistovna povinna zbývající část pojistného vrátit.

(3) Nastala-li pojistná událost a důvod dalšího pojištění tím odpadl, náleží pojistovně pojistné do konce pojistného období, v němž pojistná událost nastala; jde-li o pojištění za jednorázové pojistné, náleží pojistovně i v těchto případech vždy celé pojistné.

§ 362

Pojistné podmínky pro pojištění osob stanoví, ve kterých případech je pojistovna povinna vyplatit při zániku pojištění odbytné, kdy pojištění nezánikne pro neplacení pojistného a na které případy se nevztahuje ustanovení § 361 odst. 2 o vrácení pojistného.

Oddíl třetí

Pojištění majetku

§ 363

Z pojištění majetku má pojištěný právo, aby mu bylo poskytnuto plnění ve výši určené podle pojistných podmínek, týká-li se pojistná událost věci, na kterou se pojištění vztahuje.

§ 364

[¹] Pojištěný je povinen dbát, aby pojistná událost nenastala; zejména nesmí porušovat povinnosti směřující k odvrácení nebo k zmenšení nebezpečí, které jsou mu uloženy právními předpisy nebo které vzal na sebe smlouvou.

[²] Porušili-li pojištěný vědomě nebo následkem opilstosti povinnosti uvedené v odstavci 1 a toto porušení podstatně přispělo ke vzniku pojistné události nebo k většímu rozsahu jejích následků, je pojišťovna oprávněna plnění ze smlouvy přiměřeně snížit. Totéž platí, porušil-li tyto povinnosti vědomě nebo následkem opilstosti ten, kdo s pojištěným žije ve společné domácnosti.

§ 365

Pojištěný má právo na náhradu nákladů účelně vynaložených na odvrácení pojistné události, která pojištěnému majetku bezprostředně hrozila. Rovněž má právo na náhradu nákladů, které účelně vynaložil, aby zmírnil následky pojistné události.

§ 366

[¹] Týká-li se pojistná událost nemovitosti, jejíž převod je vázán na souhlas věřitele, plní pojišťovna jen s jeho souhlasem, avšak jen tehdy, ohlásí-li věřitel nejpozději do výplaty plnění, že omezení převodu nemovitosti je registrováno u státního notářství.

[²] Odepře-li věřitel souhlas k plnění, složí je pojišťovna do notářské úschovy.

§ 367

Změnou v osobě vlastníka pojištěné věci pojištění zanikne, nestanoví-li pojistné podmínky, že přechází na nabyvatele věci.

§ 368

[¹] Jestliže pojištěný má proti jinému právo na náhradu škody způsobené pojistnou událostí, přechází jeho právo na pojišťovnu, a to až do výše plnění, které mu pojišťovna poskytla.

[²] Přešlo-li na pojišťovnu právo podle odstavce 1 proti občanovi, platí při jeho uplatňování přiměřeně ustanovení § 450.

[³] Na pojišťovnu nepřecházejí nároky pojištěného proti osobám, které s ním žijí ve společné domácnosti nebo které jsou na něho odkázány svou výživou. To však neplatí, jestliže tyto osoby způsobily škodu úmyslně.

§ 369

Nahradila-li pojišťovna pojištěnému jen část škody, je osoba, proti níž má pojištěný právo na náhradu zbývajících částí škody, povinna uspokojit pojišťovnu až po uspokojení pojištěného.

§ 370

Pojištění se může vztahovat na majetek jiného než toho, kdo pojistnou smlouvu s pojišťovnou uzavřel, jen stanoví-li to pojistné podmínky.

Oddíl čtvrtý

Pojištění osob

§ 371

Z pojištění osob má pojištěný právo, aby mu byla vyplacena dohodnutá částka nebo aby mu byl placen dohodnutý důchod anebo aby mu bylo poskytnuto plnění ve výši určené podle pojistných podmínek, nastane-li u něho pojistná událost.

§ 372

[¹] Je-li dohodnuto, že pojistnou událostí je smrt pojištěného, může ten, kdo pojistnou smlouvu s pojišťovnou uzavřel, určit osobu, které má pojistnou událostí vzniknout právo na plnění, a to jménem nebo vztahem k pojištěnému. Až do vzniku pojistné události může určení osoby změnit; není-li ten, kdo smlouvu uzavřel, sám pojištěným, může tak učinit jen se souhlasem pojištěného. Změna určení osoby je účinná doručením sdělení pojišťovně.

[²] Není-li oprávněná osoba v době pojistné události určena nebo nenabude-li práva na plnění, nabývají tohoto práva manžel pojištěného, a není-li ho, děti pojištěného.

[³] Není-li osob uvedených v odstavci 2, nabývají tohoto práva rodiče pojištěného, a není-li jich, osoby, které žily s pojištěným po dobu nejméně jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a které z tohoto důvodu pečovaly o společnou domácnost nebo byly odkázány výživou na pojištěného; není-li ani těchto osob, nabývají tohoto práva dědici pojištěného.

§ 373

Vznikne-li právo na plnění několika osobám a nejsou-li jejich podíly určeny, má každý z nich právo na stejný díl.

§ 374

Zemřel-li ten, kdo uzavřel s pojišťovnou smlouvu, podle které je pojištěným někdo jiný, vstupuje do pojištění na jeho místo pojištěný.

§ 375

Je-li pojistnou událostí úraz pojištěného, je pojišťovna oprávněna snížit částku, kterou má vyplatit, došlo-li k úrazu následkem opilosti pojištěného.

§ 376

Právem vůči pojišťovně není dotčeno právo na náhradu škody proti tomu, kdo za škodu odpovídá.

Oddíl pátý

Pojištění odpovědnosti za škody

§ 377

Z pojištění odpovědnosti za škody má pojištěný právo, aby v případě pojistné události pojišťovna za něho nahradila podle pojistných podmínek škodu, za kterou pojištěný odpovídá.

§ 378

Náhradu platí pojišťovna poškozenému; poškozený však právo na plnění proti pojišťovně nemá, nestanoví-li zvláštní předpisy jinak. Nesouhlasí-li pojištěný, aby bylo plněno poškozenému, složí pojišťovna plnění do notářské úschovy.

§ 379

Pojistné podmínky mohou stanovit, v kterých případech změnou v osobě vlastníka věci nezaniká pojištění odpovědnosti.

§ 380

Pojišťovna nemá právo snížit podle ustanovení § 357 odst. 3 náhradu, kterou za pojištěného vyplácí poškozenému; částku, o kterou pojišťovna takto nemohla své plnění snížit, je povinen jí nahradit pojištěný.

§ 381

Jestliže pojištěný způsobí škodu následkem opilosti, má pojišťovna proti němu právo na přiměřenou náhradu toho, co za něj plnila.

§ 382

Pokud pojišťovna nahradila za pojištěného škodu, přechází na ni právo pojištěného na náhradu škody, které mu v souvislosti s jeho odpovědností za škodu vzniklo proti jinému. Přešlo-li na pojišťovnu právo na náhradu škody proti občanova, platí při jeho uplatňování přiměřeně ustanovení § 450.

§ 383

Stanoví-li to pojistné podmínky, může se pojištění vztahovat na odpovědnost jiného než toho, kdo pojistnou smlouvu s pojišťovnou uzavřel.

ČÁST PÁTÁ

PRÁVA A POVINNOSTI
Z JINÝCH PRÁVNÍCH ÚKONŮ

Hlava první

OBČANSKÁ VÝPOMOC

Společná ustanovení

§ 384

^[1] Jestliže občan pro jiného občana na jeho žádost provede nějakou práci, poskytne mu půjčku anebo mu jinak vypomůže, jde o občanskou výpomoc.

^[2] Poskytnutí občanské výpomoci musí být v souladu s pravidly socialistického soužití.

§ 385

^[1] Při poskytnutí občanské výpomoci má občan právo na náhradu účelně vynaložených nákladů.

^[2] Právo na odměnu má občan jen potud, pokud byla dohodnuta a pokud odpovídá povaze výpomoci, zejména bylo-li výsledku dosaženo jeho osobním přičiněním.

§ 386

Kdo při poskytování občanské výpomoci převzme věc druhého, je povinen nahradit mu škodu, která vznikla její ztrátou, poškozením nebo zničením, podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti za škodu.

Půjčka

§ 387

^[1] Jde-li o půjčku peněz, lze požadovat úroky, jen byly-li smlouveny. Úroky nesmějí přesahovat výši, kterou stanoví prováděcí předpis. Dohoda o jiných majetkových výhodách je neplatná.

^[2] Není-li dohodnuta doba vrácení, je občan povinen splatit půjčku na požádání.

§ 388

^[1] Kdo si vypůjčí věci určené podle druhu, je povinen vrátit věci téhož druhu a jakosti ve stejném množství. Dohoda o vrácení věci ve větším množství nebo o jiných majetkových výhodách je neplatná.

^[2] Není-li dohodnuta doba vrácení, je občan povinen vrátit věci na požádání.

§ 389

[¹] Nebylo-li dohodnuto jinak, smí ten, kdo si vypůjčí určitou movitou věc, ji užívat jen obvyklým způsobem a k účelu, kterému věc slouží. Jinému ji může půjčit jen se svolením toho, od něhož byla vypůjčena.

[²] Není-li dohodnuta doba vrácení, je ten, kdo si věc vypůjčil, povinen ji vrátit na požádání; byl-li však dohodnut účel půjčky, lze požadovat věc zpět teprve, když mohl být účel půjčky splněn. Vrácení věci lze požadovat ihned také, je-li věcí užíváno v rozporu s dohodnutým nebo s obvyklým způsobem.

[³] Náhrada za opotřebení věci smí být požadována, jen pokud to bylo dohodnuto.

Hlava druhá

JINÉ SMLOUVY

Oddíl první

Přenechání bytu v rodinném domku

§ 390

[¹] Nemůže-li vlastník rodinného domku byt v něm sám obývat, může jej přenechat k bydlení jinému občanovi.

[²] Na užívání bytu v rodinném domku přenechaného k bydlení jinému občanovi se vztahují přiměřeně ustanovení § 153 až 189 s výjimkou ustanovení § 159, 184 písm. a) a § 187 a s výjimkou ustanovení týkajících se družstevního bytu.

§ 391

Na návrh vlastníka rodinného domku zruší místní národní výbor za podmínek stanovených předpisy o hospodaření s byty užívací právo toho, jemuž byl byt přenechán, chce-li se vlastník do bytu ve svém rodinném domku nastěhovat nebo jestliže jej potřebuje pro své ženaté nebo vdané děti. V odůvodněných případech může místní národní výbor uložit vlastníku rodinného domku povinnost nahradit dosavadnímu uživateli stěhovací náklady.

Přenechání jiné místnosti v rodinném domku

§ 392

[¹] Nemůže-li vlastník rodinného domku místnost, která neslouží k bydlení, sám užívat, může ji přenechat k užívání jinému.

[²] Na užívání místnosti v rodinném domku přenechané k užívání jinému se vztahují přiměřeně ustanovení § 196 a 197.

§ 393

Na návrh vlastníka rodinného domku zruší místní národní výbor právo užívat místnost nesloužící k bydlení, jestliže ji vlastník potřebuje pro sebe nebo pro své ženaté nebo vdané děti a vznikla-li tato potřeba až po uzavření smlouvy o přenechání místnosti.

Oddíl druhý

Přenechání části bytu

§ 394

[¹] Uživatel bytu může jeho část přenechat k užívání jinému občanovi. Jde-li o byt trvale určený pro ubytování pracovníka organizace, může tak učinit jen se souhlasem této organizace; prováděcí předpisy stanoví, v kterých jiných případech je k přenechání částí bytu třeba souhlasu příslušné organizace.

[²] Smlouvu o přenechání části bytu lze uzavřít jen s přivolením místního národního výboru nebo jiného orgánu příslušného podle předpisů o hospodaření s byty. Tohoto přivolení není třeba, jde-li o byt družstevní.

[³] Na přenechání částí bytu se vztahují přiměřeně ustanovení § 153 až 186 s výjimkou ustanovení § 159 a 185 písm. a) a s výjimkou ustanovení týkajících se družstevního bytu.

§ 395

Na návrh uživatele bytu zruší místní národní výbor právo užívat část bytu též, jestliže uživatel bytu i tuto část potřebuje pro sebe, pro své ženaté nebo vdané děti anebo pro své rodiče a vznikla-li tato potřeba až po uzavření smlouvy o přenechání části bytu.

§ 396

Bylo-li právo užívat část bytu rozhodnutím soudu nebo místního národního výboru zrušeno, stačí zajistit náhradní ubytování; to neplatí, byla-li část bytu přenechána do užívání rodiny.

Oddíl třetí

Přenechání nemovitosti k dočasnému užívání

§ 397

[¹] Nemovitost nebo její část lze dohodou přenechat jinému k dočasnému užívání.

[²] Ten, jemuž byla nemovitost k dočasnému užívání přenechána, smí ji užívat jen dohodnutým způsobem, a není-li nic dohodnuto, obvyklým způsobem odpovídajícím účelu, kterému nemovitost slouží.

[³] Za užívání lze dohodnout přiměřenou náhradu.

§ 398

Užívání skončí uplynutím doby, na kterou bylo dohodnuto. Není-li doba určena, skončí užívání uplynutím doby, v níž bylo anebo mohlo být dosaženo účelu, ke kterému byla nemovitost do užívání přenechána. Je-li však nemovitostí užíváno v rozporu s dohodnutým nebo s obvyklým způsobem, lze požadovat, aby užívání bylo skončeno ihned.

Oddíl čtvrtý

Koupě, výměna a darování

Koupě a výměna

§ 399

[¹] Z kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost věc kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost věc převzít a zaplatit za ní prodávajícímu dohodnutou cenu.

[²] Dohodnutá cena koupené věci nesmí přesahovat cenu stanovenou podle cenových předpisů. Nelze-li cenu takto určit, určí se odhadem.

§ 400

Má-li věc vady, o nichž prodávající ví, je povinen kupujícího při sjednávání smlouvy na ně upozornit.

§ 401

[¹] Jestliže dodatečně vyjde najevo vada, na kterou prodávající kupujícího neupozornil, má kupující právo na slevu z kupní ceny odpovídající povaze a rozsahu vady; jde-li o vadu, která činí věc neupotřebitelnou, má též právo od smlouvy odstoupit.

[²] Právo odstoupit od smlouvy má kupující i tehdy, jestliže jej prodávající ujistil, že věc má určité vlastnosti, zejména vlastnosti kupujícím vyminěné, anebo že nemá žádné vady, a toto ujistění se ukáže nepravdivým.

§ 402

Kupující má právo na úhradu nutných nákladů, které mu vznikly v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady.

§ 403

[¹] Vady musí kupující vytknout prodávajícímu bez zbytečného odkladu. Práva z odpovědnosti za vady může kupující uplatnit u soudu, jen jestliže vady vytkl nejpozději do šesti měsíců, jde-li o vady krmiv, do tří týdnů, a jde-li o vady zvířat, do šesti týdnů od převzetí věci.

[²] Právo na náhradu nutných nákladů (§ 402) může kupující uplatnit u soudu, jen jestliže náklady prodávajícímu oznámí ve lhůtě uvedené v odstavci 1.

§ 404

Uplatněním práv z odpovědnosti za vady není dotčeno právo na náhradu škody.

§ 405

Nákup zemědělských výrobků nákupními organizacemi je upraven zvláštními předpisy.

§ 406

Ustanovení o koupi platí přiměřeně i o výměně věci za věc.

Darování

§ 407

[¹] K darování je třeba, aby obdarovaný nabídku daru přijal.

[²] Darovací smlouva musí být písemná, nedojde-li k odevzdání a převzetí věci již při darování.

[³] Neplatná je darovací smlouva, podle níž má být plněno až po dárcově smrti.

§ 408

Dárce je povinen při nabídce daru upozornit na vady, o nichž ví. Má-li věc vady, na které dárce neupozornil, je obdarovaný oprávněn věc vrátit.

§ 409

Dárce se může domáhat vrácení daru, jestliže se obdarovaný chová k němu nebo k členům jeho rodiny tak, že tím hrubě porušuje pravidla socialistického soužití.

Oddíl pátý

Obstarání záležitosti jiného

§ 410

[¹] Jestliže má občan podle dohody obstarat záležitost jiného, je povinen se řídit danými podmínkami. Odchýlit se od nich může jen tehdy, jestliže je to nutné v zájmu toho, jehož záležitost obstarává, a nemůže-li včas dosáhnout jeho souhlasu.

[²] Není-li dohodnuto jinak, musí být obstarání záležitosti provedeno osobně. Bez dohody je možno obstarání záležitosti svěřit jinému, jen jde-li o záležitost, jejíž obstarání nestrpí odkladu a nelze-li včas dosáhnout souhlasu.

§ 411

Kdo byl pověřen záležitostí obstarat, má právo na náhradu nutných nákladů s obstaráním spojených. Na odměnu má právo, pokud byla dohodnuta a odpovídá výsledku vynaloženého přičinění.

Hlava třetí
VEŘEJNÁ SOUTĚŽ

§ 412

Vyhlásí-li organizace veřejnou soutěž na určité dílo nebo výkon, musí ve vyhlášení uvést přesné vymezení předmětu a lhůty soutěže, výši cen a ostatní soutěžní podmínky; rovněž je třeba vyhlásit, kdo a podle jakých měřítek posoudí splnění podmínek soutěže a provede ocenění.

§ 413

(1) Organizace je povinna ceny vyhlášené veřejnou soutěží poskytnout těm, kteří podle provedeného ocenění splnili podmínky soutěže pro udělení cen stanovené.

(2) Byl-li výsledek dosažen činností několika soutěžících, rozdělí se cena, nebyl-li vyhlášen jiný postup a není-li dohody, podle toho, v jakém poměru se každý na dosaženém výsledku podílel.

§ 414

(1) Veřejnou soutěž lze odvolat jen ze závažných důvodů. Odvolání musí být provedeno tímž způsobem, jakým došlo k vyhlášení soutěže, nebo jiným, stejně účinným způsobem.

(2) Dojde-li k odvolání veřejné soutěže, je organizace povinna poskytnout přiměřené odškodnění soutěžícím, kteří před odvoláním soutěže její podmínky zcela nebo zčásti již splnili. Na toto právo musí organizace soutěžící při odvolání soutěže upozornit.

ČÁST ŠESTÁ

**ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU
A ZA NEOPRÁVNĚNÝ MAJETKOVÝ
PROSPĚCH**

Hlava první

**PŘEDCHÁZENÍ HROZÍCÍM ŠKODÁM
A NEOPRÁVNĚNĚMU MAJETKOVĚMU PROSPĚCHU**

§ 415

Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví a na majetku ani k neoprávněnému majetkovému prospěchu na úkor společnosti nebo jednotlivce.

§ 418

(1) Každý je povinen upozornit příslušné orgány na hrozící závažnou škodu. Zakročít je povinen, je-li k odvrácení škody zákroku neodkladně třeba; nemusí tak učinit, brání-li mu v tom důležitá okolnost nebo jestliže by tím vystavil vážnému ohrožení sebe nebo osoby sobě blízké.

(2) Ustanovení odstavce 1 platí i o hrozícím závažném neoprávněném majetkovém prospěchu.

§ 417

(1) Komu škoda hrozí, je povinen k jejímu odvrácení zakročít způsobem přiměřeným okolnostem ohrožení.

(2) Jde-li o vážné ohrožení, má ohrožený právo se domáhat, aby soud uložil provést vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody.

§ 418

(1) Kdo způsobil škodu, když odvracel přímo hrozící nebezpečí, které sám nevyvolal, není za ni odpovědný, ledaže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo jestliže je způsobený následek zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.

(2) Rovněž neodpovídá za škodu, kdo ji způsobil v nutné obraně proti hrozícímu nebo trvajícím útoku. O nutnou obranu nejde, byla-li zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.

§ 419

Kdo odvracel hrozící škodu nebo bránil neoprávněnému majetkovému prospěchu, má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů a na náhradu škody, kterou přitom utrpěl, i proti tomu, v jehož zájmu jednal, a to nejvýše v rozsahu odpovídajícím škodě nebo neoprávněnému majetkovému prospěchu, které byly odvráceny.

Hlava druhá

ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU

Oddíl první

Obecná odpovědnost

Odpovědnost občanů

§ 420

(1) Občan odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.

(2) Odpovědnosti se občan zproští, jestliže prokáže, že škodu nezavinil.

Odpovědnost organizací

§ 421

(1) Organizace odpovídá občanovi za škodu, kterou mu způsobil porušením právní povinnosti.

(2) Škoda je způsobena organizací, jestliže byla způsobena v rámci plnění jejich úkolů těmi, kteří tyto úkoly plnili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena.

(²) Organizace se odpovědnosti zproští, jestliže prokáže, že škodě nemohla zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na ní požadovat. Své odpovědnosti se však nemůže zprostit poukazem na to, že plnila opatření nadřízených orgánů.

Oddíl druhý

Případy zvláštní odpovědnosti

Odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání

§ 422

(¹) Nezletilý nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, odpovídá za škodu jím způsobenou, je-li schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; společně a nerozdílně s ním odpovídá, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled. Není-li ten, kdo způsobí škodu, pro nezletilost nebo pro duševní poruchu schopen ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, odpovídá za škodu ten, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled.

(²) Kdo je povinen vykonávat dohled, zproští se odpovědnosti, jestliže prokáže, že náležitý dohled nezanedbal.

(³) Vykonává-li dohled organizace, její pracovníci dohledem pověřeni sami za škodu takto vzniklou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena.

§ 423

Kdo se uvede vlastní vinou do takového stavu, že není schopen ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, je povinen nahradit škodu v tomto stavu způsobenou; společně a nerozdílně s ním odpovídají ti, kteří jej do tohoto stavu úmyslně přivedli.

Odpovědnost za jednání proti pravidlům socialistického soužití

§ 424

Za škodu odpovídá i ten, kdo jí způsobil úmyslným jednáním proti pravidlům socialistického soužití.

Odpovědnost za nesplnění povinnosti k odvrácení škody

§ 425

Občanovi, který nesplnil povinnost uvedenou v ustanovení § 416 odst. 1, ačkoli by jejím splněním bylo zabráněno bezprostřednímu vzniku škody, může soud uložit, aby přispěl k úhradě škody v rozsahu přiměřeném okolnostem případu, pokud jí není možno uhradit jinak. Přitom soud přihlédne zejména k tomu, co bránilo splnění povinnosti a jaký je společenský význam škody, jakož i k osobním a majetkovým poměrům občana, který povinnost nesplnil.

Odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím

§ 426

Státní orgán nebo orgán, na který přešly úkoly státního orgánu, odpovídá též za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím podle úpravy obsažené ve zvláštních předpisech.

Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků

§ 427

(¹) Organizace provozující dopravu odpovídají za škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu.

(²) Stejně odpovídá i jiný provozovatel motorového vozidla, motorového plavidla, jakož i provozovatel letadla.

§ 428

Své odpovědnosti se nemůže provozovatel zprostit, jestliže škoda byla způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu. Jinak se odpovědnosti zproští, jen jestliže prokáže, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat.

§ 429

Provozovatel odpovídá jak za škodu způsobenou na zdraví a věcech, tak za škodu způsobenou odcizením nebo ztrátou věcí, pozbyl-li občan při poškození možnosti je opatrovat.

§ 430

(¹) Místo provozovatele odpovídá ten, kdo použije dopravního prostředku bez vědomí nebo proti vůli provozovatele. Provozovatel odpovídá společně s ním, jestliže takové užití dopravního prostředku svou nedbalostí umožnil.

(²) Je-li dopravní prostředek v opravě, odpovídá po dobu opravy provozovatel podniku, v němž se oprava provádí, a to stejně jako provozovatel dopravního prostředku.

§ 431

Střetnou-li se provozy dvou nebo více provozovatelů a jde-li o vypořádání mezi těmito provozovateli, odpovídají podle účasti na způsobení vzniklé škody.

Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným

§ 432

Za škodu vyvolanou povahou provozu zvlášť nebezpečného odpovídá provozovatel stejně jako provozovatel dopravního prostředku.

**Odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených
nebo odložených věcech**

§ 433

(1) Organizace poskytující ubytovací služby odpovídá za věci, které byly ubytovanému občanu nebo pro ně do prostor organizace vneseny, ledaže by ke škodě došlo i jinak. Vnesené jsou věci, které byly přineseny do prostor vyhrazených k ubytování občana nebo určených k uložení věcí anebo které byly za tím účelem odevzdány některému z pracovníků organizace.

(2) Je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí, odpovídá ten, kdo ji provozuje, občanovi za škodu na věcech odložených na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se obvykle odkládají, ledaže by ke škodě došlo i jinak.

(3) Odpovědnosti podle odstavce 1 a 2 se nelze zprostit jednostranným prohlášením ani dohodou.

§ 434

(1) Za klenoty, peníze a jiné cennosti se takto odpovídá jen do výše stanovené prováděcím předpisem. Byla-li však škoda na těchto věcech způsobena těmi, kteří v provozu pracují, hradí se bez omezení.

(2) Bez omezení se hradí škoda i tehdy, jestliže byly věci převzaty do úschovy.

§ 435

Stejně jako organizace poskytující ubytovací služby odpovídají i provozovatelé garáží a jiných podniků podobného druhu, pokud jde o dopravní prostředky v nich umístěné a jejich příslušenství.

§ 436

Právo na náhradu škody musí být uplatněno u provozovatele bez zbytečného odkladu. Právo zanikne, nebylo-li uplatněno nejpozději patnáctého dne po dni, kdy se poškozený o škodě dozvěděl.

§ 437

Za škodu způsobenou na věcech odložených v dopravních prostředcích hromadné dopravy se odpovídá jen podle ustanovení o náhradě škody způsobené jejich provozem (§ 427 až 431).

Oddíl třetí

**Společná ustanovení o náhradě
škody**

Společná odpovědnost

§ 438

(1) Způsobí-li škodu více občanů nebo organizací anebo občan spolu s organizací, odpovídají za ni podle své účasti na způsobení škody, pokud zákon nestanoví jinak.

(2) V odůvodněných případech může soud rozhodnout, že ti, kteří škodu způsobili, odpovídají za ni společně a nerozdílně.

§ 439

Kdo odpovídá za škodu společně a nerozdílně s jinými, vypořádá se s nimi podle účasti na způsobení vzniklé škody.

§ 440

Kdo odpovídá za škodu způsobenou zaviněním jiného, má proti němu postih.

Zavinění poškozeného

§ 441

Byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.

Způsob a rozsah náhrady

§ 442

(1) Hradí se jen skutečná škoda, a to uvedením v předešlý stav; není-li to dobře možné nebo účelné, hradí se v penězích.

(2) Jde-li o škodu způsobenou úmyslně, může soud přiznat náhradu i jiné škody, jestliže by nepřiznání této další náhrady odporovalo pravidlům socialistického soužití.

(3) Byla-li škoda způsobena úmyslným trestným činem, z něhož měl pachatel majetkový prospěch, může soud rozhodnout, že je možno právo na náhradu škody uspokojit z věcí, které z majetkového prospěchu nabyly, a to i tehdy, jestliže jinak podle ustanovení občanského soudního řádu výkonu rozhodnutí nepodléhají. Dokud není právo na náhradu škody uspokojeno, nesmí dlužník s takovými věcmi v rozhodnutí uvedenými nakládat.

§ 443

Při určení výše škody na věci se vychází z ceny v době poškození.

§ 444

Při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění.

§ 445

Ztráta na výdělku, k níž došlo při škodě na zdraví, se hradí peněžitým důchodem; přitom se vychází z průměrného výdělku poškozeného, kterého před poškozením dosahoval.

§ 446

Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti poškozeného činí rozdíl mezi jeho průměrným výdělkem před poškozením a nemocenským.

§ 447

(1) Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu.

(2) Náhrada za ztrátu na výdělku spolu s výdělkem poškozeného a s případným invalidním důchodem nebo částečným invalidním důchodem nesmí přesahovat částku, kterou stanoví prováděcí předpis v souladu s výši důchodů upravených předpisy o sociálním zabezpečení. Při škodě na zdraví způsobené úmyslně může soud určit i vyšší částku náhrady, jestliže by její nepřiznání odporovalo pravidlům socialistického soužití.

§ 448

(1) Při usmrcení se hradí peněžitým důchodem náklady na výživu pozůstalým, kterým zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat. Náhrada nákladů na výživu náleží pozůstalým, pokud tyto náklady nejsou hrazeny dávkami důchodového zabezpečení poskytovanými z téhož důvodu. U těchto dávek se nepřihlíží k částce, která odpovídá výši přídávků na děti dříve poskytovaných.

(2) Při výpočtu náhrady se vychází z průměrného výdělku zemřelého; přitom se však nepřihlíží k částkám, o které průměrný výdělek přesahuje částku stanovenou prováděcím předpisem. Při usmrcení způsobeném úmyslně může soud určit i vyšší částku náhrady, jestliže by její nepřiznání odporovalo pravidlům socialistického soužití.

§ 449

(1) Při škodě na zdraví se hradí též účelné náklady spojené s léčením.

(2) Při usmrcení se hradí též přiměřené náklady spojené s pohřbem, pokud nebyly uhrazeny pohřbným poskytnutým podle předpisů o nemocenském pojištění.

(3) Náklady léčení a náklady pohřbu se hradí tomu, kdo je vynaložil.

Snížení náhrady

§ 450

Z důvodů zvláštního zřetele hodných soud náhradu škody přiměřeně sníží. Vezme přitom zřetel zejména ke společenskému významu škody, k tomu, jak k ní došlo, jakož i k osobním a majetkovým poměrům občana, který ji způsobil; přihlídně přitom také k poměrům občana, který byl poškozen. Snížení nelze provést, jde-li o škodu způsobenou úmyslně.

Hlava třetí

ODPOVĚDNOST ZA NEOPRÁVNĚNÝ MAJETKOVÝ PROSPĚCH

§ 451

Kdo na úkor občana nebo organizace neoprávněně získá majetkový prospěch, musí jej vydat.

§ 452

Neoprávněným majetkovým prospěchem je prospěch získaný plněním bez právního důvodu nebo plněním z neplatného právního úkonu, jakož i prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

§ 453

(1) Neoprávněný majetkový prospěch má také ten, kdo si ponechá věc nalezenou. Nelze-li nalezenou věc vrátit tomu, kdo ji ztratil, je nutno nález hlásit bez zbytečného odkladu místnímu národnímu výboru. Nepřihlásí-li se vlastník nalezené věci do roka, připadá věc státu. Nálezce má právo na náhradu nutných nákladů.

(2) Věci opuštěné nebo skryté, jejichž vlastník není znám, připadají do vlastnictví státu. Kdo si je přisvojí nebo kdo jich užívá, je povinen státu je vydat, popřípadě vydat i neoprávněný majetkový prospěch takto získaný.

§ 454

Neoprávněný majetkový prospěch má i ten, za nějž bylo plněno, co po právu měl plnit sám.

§ 455

(1) Za neoprávněný majetkový prospěch se nepovažuje, bylo-li přijato plnění promlčeného dluhu nebo dluhu neplatného jen pro nedostatek formy.

(2) Rovněž se za neoprávněný majetkový prospěch nepovažuje plnění ze hry nebo sázky uzavřené mezi občany a vrácení peněz do hry nebo sázky půjčených; u soudu se však těchto plnění nelze domáhat.

§ 458

Neoprávněný majetkový prospěch musí být vydán tomu, na jehož úkor byl získán. Nelze-li toho, na jehož úkor byl neoprávněný majetkový prospěch získán, zjistit, musí být majetkový prospěch vydán státu.

§ 457

(1) Je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.

(2) Jestliže oba účastníci uzavřeli neplatnou smlouvu s úmyslem porušit zákon, může soud na návrh prokurátora vyslovit, že část anebo celé plnění připadá státu.

(3) Uzavřel-li takovou smlouvu s tímto úmyslem jen jeden z nich, je povinen vrátit druhému účastníkovi vše, co od něho dostal; o tom, co by mělo být vráceno jemu, může soud na návrh prokurátora vyslovit, že připadá zčásti anebo zcela státu.

§ 458

(1) Musí být vydáno vše, co bylo neoprávněně získáno. Není-li to dobře možné, zejména proto, že prospěch záležel ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

(2) S neoprávněně získaným majetkovým prospěchem musí být vydány i užitky z něho, pokud ten, kdo prospěch získal, nebyl v dobré víře.

(3) Ten, kdo neoprávněně získaný majetkový prospěch vydává, má právo na náhradu nutných nákladů, které na věc vynaložil.

§ 459

Je-li povinen majetkový prospěch vydat ten, kdo nebyl v dobré víře, může soud rozhodnout, že lze právo uspokojit i z věcí, kterých z majetkového prospěchu nabyl, a to i tehdy, jestliže jinak podle ustanovení občanského soudního řádu výkonu rozhodnutí nepodléhá. Dokud není právo na vydání majetkového prospěchu uspokojeno, nesmí dlužník s takovými věcmi v rozhodnutí uvedenými nakládat.

ČÁST SEDMÁ DĚDĚNÍ MAJETKU V OSOBNÍM VLASTNICTVÍ

Hlava první

NABÝVÁNÍ DĚDICTVÍ

§ 460

Dědictví se nabývá smrtí zůstavitele.

§ 461

(1) Dědí se ze zákona, ze závěti nebo z obou těchto důvodů.

(2) Nenabude-li dědictví dědic ze závěti, nastupují místo něho dědici ze zákona. Nabude-li se ze závěti jen část dědictví, nabývají zbývající částí dědici ze zákona.

§ 462

Dědictví, jehož nenabude žádný dědic, připadne státu.

Odmítnutí dědictví

§ 463

(1) Dědic může dědictví odmítnout. Odmítnutí se musí stát ústním prohlášením u státního notářství nebo písemným prohlášením jemu zasláným.

(2) Zástupce dědice může za něj dědictví odmítnout jen podle plné moci, která ho k tomu výslovně opravňuje.

§ 464

Prohlášení o odmítnutí dědictví může dědic učinit jen do jednoho měsíce ode dne, kdy byl státním notářstvím o právu dědictví odmítnout a o následcích odmítnutí vyrozuměn. Z důležitých důvodů může státní notářství tuto lhůtu prodloužit.

§ 465

Dědictví nemůže odmítnout dědic, který svým počínáním dal najevo, že dědictví nechce odmítnout.

§ 466

K odmítnutí dědictví nemůže dědic připojit výhrady nebo podmínky; rovněž nemůže odmítnout dědictví jen zčásti. Taková prohlášení nemají účinky odmítnutí dědictví.

§ 467

Prohlášení o odmítnutí dědictví nelze odvolat. Totéž platí, prohlásí-li dědic, že dědictví neodmítá.

§ 468

K dědici neznámému nebo k dědici neznámého pobytu, který byl o svém dědickém právu vyrozuměn vyhláškou státního notářství a který v určené lhůtě nedal o sobě vědět, se při projednání dědictví nepřihlíží. Jeho opatrovník nemůže prohlášením o odmítnutí či neodmítnutí dědictví učinit.

Dědická nezpůsobilost

§ 469

Nedědí, kdo se dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho manželu, dětem nebo rodičům anebo zavrženímhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy. Může však dědit, jestliže mu zůstavitel tento čin odpustil.

Odpovědnost za dluhy**§ 470**

[¹] Dědic odpovídá do výše ceny nabytého dědictví za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele a za zůstavitelovy dluhy, které na něj přešly zůstavitelovou smrtí.

[²] Je-li více dědiců, odpovídají za náklady zůstavitelova pohřbu a za dluhy podle poměru toho, co z dědictví nabyli, k celému dědictví.

§ 471

[¹] Je-li dědictví předloženo, mohou se dědici s věřiteli dohodnout, že jim dědictví přenechají k úhradě dluhů. Státní notářství tuto dohodu schváln, neodporuje-li zákonu nebo zájmu společnosti.

-) Nedojde-li k dohodě mezi dědici a věřiteli, řídí se povinnost dědiců plnit tyto dluhy ustanovením notářského řádu o likvidaci dědictví. Dědici přitom neodpovídají věřitelům, kteří své pohledávky neoznámili přesto, že je k tomu státní notářství na návrh dědiců vyzvalo, pokud je uspokojením pohledávek ostatních věřitelů cena jimi nabytého dědictví vyčerpána.

§ 472

[¹] Stát, jemuž dědictví připadlo, odpovídá za zůstavitelovy dluhy a za přiměřené náklady jeho pohřbu stejně jako dědic.

[²] Není-li možno uhradit peněžitý dluh zcela nebo zčásti penězi z dědictví, může stát použít k úhradě i věci, které jsou předmětem dědictví a které svou hodnotou odpovídají výši dluhu. Odmitne-li věřitel přijetí těchto věcí, může stát navrhnout likvidaci dědictví.

Hlava druhá**DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA****§ 473**

[¹] V první skupině dědí zůstavitelovy děti a manžel, každý z nich stejným dílem.

[²] Nedědí-li některé dítě, nabývájí jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti. Jestliže nedědí ani tyto děti nebo některé z nich, dědí stejným dílem jejich potomci.

§ 474

[¹] Nedědí-li zůstavitelovi potomci, dědí v druhé skupině manžel, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.

[²] Dědici druhé skupiny dědí stejným dílem, manžel však vždy nejméně polovinu dědictví.

§ 475

Nedědí-li manžel ani žádný z rodičů, dědí v třetí skupině stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.

Hlava třetí**DĚDĚNÍ ZE ZÁVĚTI****§ 476**

[¹] Zůstavitel může závět buď napsat vlastní rukou nebo ji zřídit ve formě notářského zápisu.

[²] K platnosti závěti napsané vlastní rukou je třeba, aby ji zůstavitel podepsal a uvedl v ní den, měsíc a rok, kdy ji podepsal.

[³] Společná závět více zůstavitelů je neplatná.

§ 477

V závěti zůstavitel ustanoví dědice, popřípadě určí jejich podíly nebo věci a práva, které jim mají připadnout. Nejsou-li podíly více dědiců v závěti určeny, platí, že podíly jsou stejné.

§ 478

Jakékoli podmínky připojené k závěti nemají právní následky; ustanovení § 484 odst. 1 věty druhé tím není dotčeno.

§ 479

Nezletilým potomkům se musí dostat aspoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům aspoň tolik, kolik činí tři čtvrtiny jejich dědického podílu ze zákona. Pokud závět tomu odporuje, je v této části neplatná.

§ 480

[¹] Závět se zrušuje platnou závětí pozdější, pokud vedle ní nemůže obstát, anebo odvoláním závěti; odvolání musí mít formu, jaké je třeba k závěti.

[²] Zůstavitel zruší závět také tím, že zničí listinu, na níž byla napsána.

Hlava čtvrtá

POTVRZENÍ DĚDICTVÍ A VYPOŘÁDÁNÍ DĚDICŮ

§ 481

Je-li dědic jen jeden, potvrdí mu státní notářství, že dědictví nabyl.

§ 482

[¹] Je-li více dědiců, vypořádají se u státního notářství mezi sebou o dědictví dohodou.

[²] Neodporuje-li dohoda zákonu nebo zájmu společnosti, státní notářství ji schválí a potvrdí podle ní nabytí dědictví.

§ 483

Nedojde-li k dohodě, provede vypořádání mezi dědici státní notářství.

§ 484

[¹] Vypořádání se provede podle dědických podílů. Při děděni ze zákona se dědici na jeho podíl započte to, co za života zůstavitele od něho bezplatně obdržel, pokud nejde o obvyklá darování; při děděni ze závěti je třeba toto započtení provést, jestliže k němu dal zůstavitel příkaz anebo jestliže by jinak obdarovaný dědic byl proti dědici uvedenému v ustanovení § 479 neodůvodněně zvýhodněn.

[²] Při rozdělení dědictví se přihlédne k možnosti účelného využití věcí v souladu se zájmy společnosti. Za tím účelem může jednotlivé věci nebo i celé dědictví převzít jeden z dědiců. Dědická práva ostatních dědiců se uspokojí buď v penězích nebo ze zbývajících dědictví, přičemž se vezme zřetel na dluhy převzaté jednotlivými dědici.

[³] Mají-li podle vypořádání dědici odpovídat za dluhy jinak, než jak je stanoveno v § 470 odst. 2, nebo týká-li se vypořádání jinak práv věřitelů, lze dluhy vypořádat jen se souhlasem věřitelů.

Hlava pátá

OCHRANA OPRAVNĚNÉHO DĚDICE

§ 485

[¹] Zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem je někdo jiný, je povinen ten, kdo dědictví nabyl, vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad o neoprávněném majetkovém prospěchu tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice.

[²] Nepravý dědic má právo, aby mu oprávněný dědic nahradil náklady, které na majetek z dědictví vynaložil; rovněž mu náleží užítky z dědictví. Jestliže však věděl nebo mohl vědět, že oprávněným dědicem je někdo jiný, má právo jen na náhradu nutných nákladů a je povinen oprávněnému dědici kromě dědictví vydat i jeho užítky.

§ 486

Kdo v dobré víře něco nabyl od nepravého dědice, jemuž bylo dědictví potvrzeno, je chráněn tak, jako by to nabyl od oprávněného dědice.

§ 487

Ustanovení § 485 a 486 platí i tehdy, jestliže dědictví připadlo státu.

ČÁST OSMA

ZÁVEREČNÁ USTANOVENÍ

Hlava první

OPRAVA JINÝCH OBČANSKOPRÁVNÍCH VZTAHŮ

§ 488

Do občanskoprávních vztahů vstupují i jiné organizace než socialistické, jsou-li právníckými osobami. Pokud tyto organizace nejsou zřízeny zákonem, mohou být zřízeny jen rozhodnutím nebo na základě přivolení orgánu, který je k tomu povolán.

§ 489

Občanskoprávní vztahy vznikají i z individuálního vlastnictví k věcem, jež nejsou předmětem osobního vlastnictví (soukromé vlastnictví); také toto vlastnictví je chráněno proti neoprávněným zásahům.

§ 490

[¹] Věci, které jsou v soukromém vlastnictví, lze smluvně převádět a dědit.

[²] Nezastavěné stavební pozemky smíjí občané převádět jen na stát nebo na socialistickou organizaci k tomu zvláštním předpisem oprávněnou. Pokud by nezastavěné stavební pozemky vzhledem k svému určení a výměře mohly být předmětem práva osobního užívání (§ 200), mohou je občané darovat příbuzným v řadě přímé a sourozencům. K smlouvě o převodu budovy, která je v soukromém vlastnictví, a k smlouvě o převodu nebo nájmu zemědělského (lesního) pozemku, je třeba souhlasu okresního národního výboru. Jinak se na smluvní převody věcí, které jsou předmětem soukromého vlastnictví, vztahují přiměřeně ustanovení § 134.

[³] Pro děděni majetku v soukromém vlastnictví platí ustanovení § 480 až 487.

§ 491

[¹] Vynaloží-li socialistická organizace v zájmu společnosti účelné náklady na nemovitost, která je v soukromém vlastnictví, je vlastník povinen jí tyto náklady nahradit; uspokojení této pohledávky lze požadovat jen z nemovitosti, na kterou náklady byly vynaloženy.

[²] Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na obytné domy, které jsou v soukromém vlastnictví, avšak mají plnit účel rodinných domků.

§ 492

[¹] Na spoluvlastnictví k věcem, které jsou v soukromém vlastnictví, se vztahují přiměřeně ustanovení o podflovém spoluvlastnictví (§ 137 až 142); k převodu podílu však není třeba souhlasu spoluvlastníků.

[²] Nabude-li některý z manželů tyto věci za trvání manželství, platí přiměřeně ustanovení o bezpodflovém spoluvlastnictví manželů (§ 143 až 151).

§ 493

[¹] O užívání bytů v domech, které jsou v soukromém vlastnictví, platí přiměřeně ustanovení § 153 až 189, s výjimkou ustanovení o družstevních bytech.

[²] O užívání místností nesloužících k bydlení v těchto domech platí přiměřeně ustanovení § 196 a 197, s výjimkou ustanovení týkajících se místností stavebních bytových družstev.

§ 494

O nájmu zemědělského pozemku platí přiměřeně ustanovení o přenechání nemovitosti k dočasnému užívání (§ 397 a 398), nestanoví-li zvláštní předpisy jinak.

§ 495

[¹] Zástavní práva a věcná břemena mohou vznikat jen ze zákona; přecházejí s vlastnictvím věci na nabyvatele.

[²] Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky a jejího příslušenství; vztahuje se na zástavu, její přírůstky a příslušenství. Uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy může věřitel požadovat po splatnosti pohledávky. Jde-li o zástavní právo vázající společně a nerozdílně na několika zástavách, je věřitel oprávněn požadovat uspokojení celé pohledávky nebo její části z kterékoli z nich.

[³] Věcná břemena omezují vlastník věci tak, že je povinen něco trpět nebo činit anebo něčeho se zdržet.

§ 496

Občanskoprávní vztahy, pokud nejsou zvláště upraveny ani tímto ani jiným zákonem, se řídí ustanoveními tohoto zákona, která upravují vztahy obsahem a účelem jim nejbližší.

§ 497

Vztahy vznikající v mezinárodním obchodním styku upravuje zvláštní zákon.

Hlava druhá

PRECHODNÁ A ZRUSOVACÍ USTANOVENÍ

§ 498

Pokud dále není uvedeno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní vztahy vzniklé před 1. dubnem 1964; vznik těchto právních vztahů, jakož i nároky z nich vzniklé před 1. dubnem 1964 se však posuzují podle dosavadních předpisů.

§ 499

[¹] Občané, kteří byli podle dosavadních předpisů zcela zbaveni svéprávnosti, se po 31. březnu 1964 považují za osoby zbavené podle tohoto zákona způsobilosti k právním úkonům.

[²] Občané, kteří byli podle dosavadních předpisů částečně zbaveni svéprávnosti, jsou i napříště způsobilí k právním úkonům v rozsahu stanoveném dosavadními předpisy, pokud soud nerozhodne o rozsahu jejich způsobilosti podle ustanovení § 10 odst. 2.

§ 500

[¹] Majetková společenství mezi manžely vzniklá podle dřívějších předpisů zanikají dnem 1. dubna 1964. Tímto dnem vznikne bezpodflové spoluvlastnictví manželů ke všemu, co podle tohoto zákona do jejich bezpodflového spoluvlastnictví patří.

[²] Byly-li v zaniklém majetkovém společenství věci, jež nejsou předmětem osobního vlastnictví, vztahují se na ně přiměřeně ustanovení o bezpodflovém spoluvlastnictví manželů.

[³] Pokud trestní zákon č. 140/1961 Sb. stanoví, že výrokem o propadnutí majetku zaniká zákonné společenství majetkové, rozumí se tím od 1. dubna 1964 zánik bezpodflového spoluvlastnictví manželů.

§ 501

Nabyli-li před 1. dubnem 1964 právo užívat byt jeden z manželů, vznikne tímto dnem právo společného užívání bytu oběma manželům. Toto právo však nevznikne, jestliže manželé spolu trvale nežijí.

§ 502

[¹] Byly-li smlouvy o pojištění osob uzavřeny před účinností tohoto zákona ve prospěch majitele nebo doručitele pojistky, má od 1. dubna 1964 právo na plnění pojištěný (§ 355 odst. 1); je-li pojištěnou událostí smrt pojištěného, vznikne právo na plnění osobám uvedeným v § 372.

[²] Pokud se ustanovení § 61 zákona č. 47/1958 Sb., o civilním letectví, dovolává pro pojištění proti následkům odpovědnosti ustanovení § 58 až 60 téhož zákona, rozumí se tím od 1. dubna 1964 ustanovení § 427 až 431 tohoto zákona.

§ 503

(1) Při dědění se užije práva platného v den smrti zůstavitele; byla-li však závěš zřízena před 1. dubnem 1964, posuzuje se její platnost podle dosavadních předpisů.

(2) Dnem 1. dubna 1964 zanikají všechna omezení vyplývající ze svěřeneckého náhradnictví.

(3) Pokud zákon nestanoví jinak, dědí pozůstalý manžel, který žil se zůstavitelem v době jeho smrti ve společné domácnosti, vedle svého podílu nedoplatky zůstavitelovy odměny za práci a opětujičích se důchodů až do výše jednoměsíčního příjmu.

§ 504

Podle dosavadních předpisů se až do svého zakončení posuzují lhůty a promlčecí doby, které počaly běžet před 1. dubnem 1964.

§ 505

Jde-li o právo na náhradu škody způsobené úmyslně nebo o právo na vrácení neoprávněného majetkového prospěchu získaného úmyslně, platí desetiletá promlčecí doba počítaná ode dne, kdy počala běžet lhůta původní; tohoto ustanovení nelze použít, jde-li o právo, které se již před 1. dubnem 1964 promlčelo podle dosavadních předpisů.

§ 506

(1) Práva a povinnosti ze zástavních práv a věcných břemen vzniklých před 1. dubnem 1964 se řídí ustanovením § 495, pokud nejsou upraveny zvláštními předpisy. To platí i o zástavních právech a věcných břemenech vzniklých ze smlouvy.

(2) Vznikne-li změnou poměrů hrubý nepoměr mezi věcným břemenem a výhodou oprávněného, může soud rozhodnout, že se věcná břemeno za přiměřenou náhradu omezuje nebo zrušuje. Jestliže pro změnu poměrů nelze spravedlivě trvat na věcném plnění, může soud rozhodnout, aby bylo namísto věcného poskytováno plnění peněžité.

§ 507

Majetkové vypořádání společností zrušených ustanovením § 563 odst. 2 občanského zákoníku č. 141/1950 Sb. řídí se nadále těmi předpisy, kterými se řídilo dosud.

§ 508

(1) Podrobnější předpisy k provedení občanského zákoníku vydají příslušná ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy.

(2) Vzorové stanovy stavebních bytových družstev vydá Ústřední rada družstev se schválením vlády.

§ 509

Zrušují se:

1. občanský zákoník č. 141/1950 Sb. s výjimkou ustanovení § 12 odst. 2, pokud upravuje uzavírání pracovních smluv, a § 22 a 352;
2. zákon č. 126/1948 Sb., o úpravě zemědělských pachtovních poměrů;
3. zákon č. 139/1947 Sb., o rozdělení pozůstalostí se zemědělskými podniky a o zamezení drobení zemědělské půdy;
4. zákon č. 45/1948 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 3. července 1947 č. 139 Sb., o rozdělení pozůstalostí se zemědělskými podniky a o zamezení drobení zemědělské půdy;
5. zákon č. 207/1948 Sb., o ochraně pachtů zemědělských podniků a pachtů zemědělských pozemků;
6. zákon č. 189/1950 Sb., o pojistné smlouvě;
7. zákon č. 63/1951 Sb., o odpovědnosti za škody způsobené dopravními prostředky;
8. zákon č. 65/1951 Sb., o převodech nemovitostí a pronájmech zemědělské a lesní půdy;
9. ustanovení § 18 odst. 2 a § 20 zákona č. 84/1952 Sb., o organizaci peněžnictví;
10. ustanovení § 95 a 96 zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském;
11. ustanovení § 55 odst. 2 písm. a), 58, 59 odst. I a § 60 zákona č. 47/1958 Sb., o civilním letectví;
12. ustanovení § 50 odst. 6 zákona č. 41/1957 Sb., o využití nerostného bohatství (horního zákona);
13. ustanovení § 32 zákona č. 150/1961 Sb., o náhradách při úrazech a nemocech z povolání;
14. vládní nařízení č. 366/1940 Sb., o plovárnách a koupalištích;
15. vládní nařízení č. 183/1947 Sb., jímž se určují zemědělské výrobní oblasti;
16. vládní nařízení č. 53/1955 Sb., kterým se doplňuje a mění vládní nařízení č. 183/1947 Sb., jímž se určují zemědělské výrobní oblasti;
17. nařízení ministra spravedlnosti č. 157/1950 Sb., kterým se provádějí některá ustanovení občanského zákoníku, ve znění nařízení ministra spravedlnosti č. 37/1955 Sb.;
18. nařízení ministra spravedlnosti č. 179/1950 Sb., o důležitých důvodech k výpovědi chráněných nájmu nebo k jich zrušení bez výpovědi;
19. vládní vyhláška č. 113/1956 Ú. l., o vybírání nedoplatek nájemného, s výjimkou ustanovení § 5 až 7;
20. vládní vyhláška č. 211/1957 Ú. l., o provádění drobných oprav v bytech;

21. příloha vyhlášky ministerstva financí č. 157/1954 Ú. l., kterou se vydávají pojistné podmínky pro rodinné důchodové pojištění;
22. přílohy 1 až 11 vyhlášky ministerstva financí č. 237/1955 Ú. l., o pojistných podmínkách pro pojištění majetku a osob sjednávaná se Státní pojišťovnou;
23. vyhláška ministra financí č. 206/1957 Ú. l., o vkladních knížkách;
24. vyhláška ministerstva financí č. 33/1958 Ú. l.,
- o pojistných podmínkách pro pojištění majetku a osob sjednávaná se Státní pojišťovnou;
25. ustanovení čl. 22 až 25 vyhlášky ministerstva vnitřního obchodu č. 125/1959 Ú. l., o základních předpisech pro práci prodejen.

Účinnost zákona

§ 510

Tento zákoník nabývá účinnosti dnem 1. dubna

1964.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Lenárt v. r.

PŘEBLED OBCANSKÉHO ZÁKONÍKU

ZÁSADY OBCANSKOPRÁVNÍCH VZTAHŮ

čl. I—VIII

ČÁST PRVNÍ

OBCENÁ USTANOVENÍ

Hlava první: Občanskoprávní vztahy a jejich ochrana	§ 1—6
Hlava druhá: Účastníci občanskoprávních vztahů	§ 7—21
Oddíl první: Občané	§ 7—17
Oddíl druhý: Socialistické organizace	§ 18—21
Hlava třetí: Zastoupení	§ 22—33
Hlava čtvrtá: Právní úkony	§ 34—51
Hlava pátá: Zajištění práv a povinností	§ 52—62
Hlava šestá: Změna práv a povinností	§ 63—70
Hlava sedmá: Zánik práv a povinností	§ 71—99
Hlava osmá: Promlčení	§ 100—114
Hlava devátá: Vymezení některých pojmů	§ 115—122

ČÁST DRUHÁ

SOCIALISTICKÉ SPOLEČENSKÉ VLASTNICTVÍ

A OSOBNÍ VLASTNICTVÍ

Hlava první: Socialistické společenské vlastnictví a uspokojování potřeb občanů	§ 123—124
Hlava druhá: Osobní vlastnictví	§ 125—135
Hlava třetí: Osobní spoluvlastnictví	§ 136—151

ČÁST TŘETÍ

OSOBNÍ UŽIVÁNÍ BYTŮ, JINÝCH MÍSTNOSTÍ
A POZEMKŮ

Hlava první: Osobní užívání bytů	§ 152—189
Hlava druhá: Osobní užívání jiných obytných místností	§ 190—195
Hlava třetí: Osobní užívání místností nesloužících k bydlení	§ 196—197
Hlava čtvrtá: Osobní užívání pozemků	§ 198—221

ČÁST ČTVRTÁ

SLUŽBY

Hlava první: Obecná ustanovení o poskytování služeb	§ 222—238
---	-----------

Hlava druhá: Prodej v obchodě	§ 239—256
Hlava třetí: Půjčování věcí	§ 257—282
Hlava čtvrtá: Zhotovení věci na zakázku	§ 263—275
Hlava pátá: Oprava a úprava věcí	§ 276—283
Hlava šestá: Obstaravatelské služby	§ 284—299
Hlava sedmá: Úbytovací služby	§ 300—308
Hlava osmá: Přepravní služby	§ 307—320
Oddíl první: Osobní přeprava	§ 307—311
Oddíl druhý: Nákladní přeprava	§ 312—318
Oddíl třetí: Společná ustanovení	§ 319—320
Hlava devátá: Právní pomoc advokátní organizace	§ 321—324
Hlava desátá: Peněžní služby	§ 325—344
Oddíl první: Vklady	§ 325—340
Oddíl druhý: Půjčky	§ 341—344
Hlava jedenáctá: Pojištění	§ 345—383
Oddíl první: Společná ustanovení	§ 345—348
Oddíl druhý: Pojistná smlouva	§ 349—362
Oddíl třetí: Pojištění majetku	§ 363—370
Oddíl čtvrtý: Pojištění osob	§ 371—376
Oddíl pátý: Pojištění odpovědnosti za škody	§ 377—383

ČÁST PÁTÁ

PRÁVA A POVINNOSTI Z JINÝCH PRÁVNÍCH
ÚKONŮ

Hlava první: Občanská výpomoc	§ 384—389
Hlava druhá: Jiné smlouvy	§ 390—411
Oddíl první: Přenechání bytu v rodinném domku	§ 390—393
Oddíl druhý: Přenechání části bytu	§ 394—396
Oddíl třetí: Přenechání nemovitosti k dočasnému užívání	§ 397—398
Oddíl čtvrtý: Koupě, výměna a darování	§ 399—409
Oddíl pátý: Obstarání záležitosti jiného	§ 410—411
Hlava třetí: Veřejná soutěž	§ 412—414

ČÁST ŠESTA

ODPOVEDNOST ZA ŠKODU A ZA NEOPRÁVNĚNÝ
MAJETKOVÝ PROSPĚCH

Hlava první: Předcházení hrozcím škodám a neoprávněnému majetkovému prospěchu	§ 415—419
Hlava druhá: Odpovědnost za škodu	§ 420—450
Oddíl první: Obecná odpovědnost	§ 420—421
Oddíl druhý: Případy zvláštní odpovědnosti	§ 422—437
Oddíl třetí: Společná ustanovení o náhradě škody	§ 438—450
Hlava třetí: Odpovědnost za neoprávněný majetkový prospěch	§ 451—459

ČÁST SEDMÁ

DĚDĚNÍ

Hlava první: Nabytí dědictví	§ 460—472
Hlava druhá: Dědění ze zákona	§ 473—475
Hlava třetí: Dědění ze závěti	§ 476—480
Hlava čtvrtá: Potvrzení dědictví a vyřádkování dědiců	§ 481—484
Hlava pátá: Ochrana oprávněného dědice	§ 485—487

ČÁST OSMÁ

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Hlava první: Úprava jiných občanskoprávních vztahů	§ 488—497
Hlava druhá: Přechodná a zrušovací ustanovení	§ 498—510